Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 28 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 64 (7410). ★ Мах 3 кеп.

РУМЫНЕ ХИЛАР

Бухарест. 26 май. (ТАСС спец. корр.). Тахан КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев тайп-тайпарча типагIа тепловозаш, кхытайпа машиннаькъа техника, дизельни агрегаташ, цементни заводашта лаьрхIа оборудовани, компрессораш арахецара специализаци еча «23 августа» цIерагIча Бухарестски предприяте хилар.

М. С. Горбачевца цига бар РКП Генеральни секретарь, СРР Президент Н. Чаушеску, КПСС ЦК секретарь В. А. Медведев.

Предприяте къахьегамхой советаца вIашагIкхетар хилар. Совета председатела, парткома секретара П. Радукану, генеральни директора А. Рошу советски хьаьшана производство, коллектива толамаши проблемаши йовзийтар.

КПСС ЦК Генеральни секретарь дуккха хIамаш довза гIертар, иштта цу даькъе — предприяте продукце дикалан бийдал кхояран стимулировани мишта ю.

Къахьегамхой совета членашца къамаьлаш хинначул тIехьагIа цехашка хьажар. Болхлошца цхьацца къамаьлаш дир.

М. С. Горбачева предприяте сийлен хьаьший книжка тIа йоазув дир:

«ЧIоагIа безам болаш хьажар со заводага, къахьегама коллектива толамаш, йоакхонаш, тIехьа тIайоагIача ханара планаш яйзар. Шун марка тIайсла продукци дика йовз. Румынел араьхьа, цу даькъе Советски Союзе а. Цо къаьгга хьахьокх социализм хьалъеча шерашка румынски промышленносто хьалхашкахьа гаьнна гIа баьккха хилар.

Цу ханна аз хоза а хеташ белгалдоаккх, предприяте коммунисташа, къахьегамхоша продукци дунен дикагIйолча образецел эшашагIа хургйоацаш технически боарами дикали кхы дIахо лакхъяра тIехьа кIаьд а ца луш къахьегара лоархIам дика кхетабеш хилар.

ХIанз из тайпа декхар шийна хьалхашка увттаду Советски Союзен кхыча социализма вежарашха долча мехкашкарчен болхлой классо. Цу лоархIамерча гIулакхе низаш вIашагIтохаро, духхьалара производственни бувзамаш оттадаро, вайна массанена сихагIеи толамегIеи дIахьалхашкахьа аха таро лургья. Цу плане дика перспективаш хьаелл шун предприятенеи М. В. Фрунзе цIерагIча Сумски Iилкапроизводственни объединенеи юкъе вIашн леладу гIулакхаш тоадаро.

ЦIенача дег тIара оаша къахьегаме кхы дIахо толамаш дахар, ираз долаш а шо унахцIена а хилар, оаш сатувсараши планаши кхоачаш хилар лов сона».

ТIаккха Генеральни секретара коллективана совгIата «Дуненна — машарI» яха скульптура дIаялар.

Болхлошца Iадика ювцаш советски кулгалхочо аьлар: Са чIоагIа шун коллектива болх бовза безам ба. Са дуккха дагадоха хIамаш да. Сона чIоагIа дезаделар оаша ерригача керттерча линешта: техника, экономика, социальни дешашта, болхлой квалификаци лакхъяра йоакхо еш хилар. Оаша доккхий толамаш дахар лов сона! Аз шуга дIалу тхоай мехкарча болхлой классагара дIайха моаршал. Со теш, вай вIашн леладу гIулакхаш дегIаухаргхиларах.

* * *

Тахане а СРР столица Дворцови зале румыно-советски доттагIлен митинг хилар, цига Н. Чаушескуси М. С. Горбачевеи къамаьлаш дир.

А. БЕЛИКОВ,
О. ШИРОКОВ,
Г. ШИШКИН.

ДОАКЪАР ДИКАГIА—ШУРА ДУКХАГIА

ЗIамигача ферма доккхий гIулакхаш

— КарагIдаьнначох кхоачам хилац вайна, — аьлар гулбеннача дояркашкеи скотникашкеи «Урожайный» совхоза шурий - товарни ферма бригадира Махмудов Iуме. — Вай хIара Iаттагара йиъ эзар килограмм шура яккха а 400 килограмм хургйолаш хIара бежан дерста хилийта а деза. Из дIадех вайгара дегIаухилга сихдарои перестройкаси.

Бригадир бакълувра, цо яхачоа раьза хилар берригаш. Из кхоачашдара дуккха таронаш оарцагIъяха еза. МалагIаш я уж? Хьайбаш леладераша дIадийхар дар хала къахьегача моттигашка механизаци ергйола доахан лоаттаду кхий сихагIа хьалдаь доаккхилга.

— ХIанз а доахан кулгашца детташ ма дий, — из новкъа а хеташ йистхилар хьалха латта доярка Анзорова Тумиша. — Цудухьа доахан дийнахьа кхозза детта вIаштIехьдалац тха. Из бахьан долаш хьа ца йоаккхаш юс дика дукха шура.

Хьайбаш леладераша йийцар кхы цхьаькха резерв а. Из да цIенхаштта племенной болх бе безилга.

— Вай доакъарца вай леладе деза IаьржанIай боарха дола, дукха шура лу доахан, — аьнна къамаьла юкъейиккхар Эльмурзаева Зоя. — Хьажал шоай мишта болх бу «Московский» совхоза хьайбаш леладераша. Пхи эзар килограммага кхаччалца хIара Iаттагара шура йоакх. Дулх а цар дукхагIа доакх. ХIаьта вай боахам а царчун санна хьалаш долаш ма бий. Цхьадолча даькъе дикагIа а да. Вайга цIе доахан да.

Хьайбаш леладераша дийцар кхыдола кхоачамбоацараш а. Масала, керда помещенеш хьалъяьяхарга хьежаш хIанз а холодильник оттаяьяц. Из бахьан долаш дийнахьа йоаккхаш йола шура ца талхийташ лелалац — массехк фляга нийца шурий заводе гIорг мичав. ХIаьта сарахьа доахан детталца лоаттайича талхарг ма йий из. Итташ километраш гаьнна шура дIакхахьа вIаштIехьдац: долла хIама лархIа ма Iемадий вай. Хозрасчето лоархIийт из вайга.

Хьайбаш леладераша дувцачунга ладийгIача дог раьза хул хьа: ма чIоагIа лакхбеннаб цар сакхетам, боахама бизза бола даьй хила гIерт уж. Ши шу хьалха из хIама сага дага а мича хиннад. Перестройко хилийтаб хIаманцара керда теркам, балхацара керда гIулакх.

Дий шу хьалха йиллай совхозе шурий-товарни ферма, боахама кулгалхой инициативагIа.

— Цул хьалхагIа цхьа кIеззига доахан леладора оаха — йоах директора Гиреев Султана. — ТIаккха уйла йир оаха: доакъар шортта ма дий, нах ма бий. Вай яккха мегаргъеций шура а дулх а? Воашта могар дича бакъахьа деций вай хьайбай продукцеца Кхачан программа кхоачашъеча а?

Тахан ферме болх беча наха ерригача коллективо новкъостал а деш тоадир деха латта отар, долаш долча доахан га дикагIа хьежар, хIаьта шовзткъе итт шинар а ийцар. Иштта дIадоладелар гIулакх. Хьалхарча шере а кхоачашъе йолайир балха задани. Масала, хьаэцаргда вай XII пятилетка хьалхара шу. БIубенна дIадоладир из хьайбаш леладераша, дукхагIа шурен дулхи даккха, шоай боахамга а пачхаьалкхенга а уж дIакхачийта безам а болаш. Хьалха дIадахача шерашка Iоаяь опыт йолаш бар уж. Цудухьа болх дика барах «За трудовое отличие» яха медаль елар бригадира Махмудов Iумена.

ХIанз ферме бахкаш 50 етт ба, хIаьта шу чакхдоалаш царна тIаккхетаргда кхы а царех ахаш миссел доахан. Хьалхедеш да 18 шинари 12 Iасеи. Уж унахцIена, сиха доккха хулаш доахан да, йорстае кийчъяьй 150 сиргIилг.

ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара юкъера лерхIаш планагIа 2400 килограмм яккха йоагIаш 3513 килограмм шура яьккхар. Пачхаьалкхенна дIаелар 1460 центнер шура — планагIа йоагIачул 260 центнер дукхагIа. ХIаране 385 килограмм дозал долаш сиргIилгаш йорстайир. Пачхаьалкхенна дулх дIадалара задани тIехкхоачашйир, Юкъарча кхачана бизза кхоачам хиллал шура хилийтар. БIаь Iатта тIехьара лоархIаш бIаь Iаса хьалкхедир.

Уж хьалкхедеча кIезига къахьийгадац телятницас Эхаева IайнаIас. ХIаьта хIанз цо хьалкхедеш да тайп-тайпарча хан чу кхаьча 75 Iаса.

Иштта дика къахьегаш ва скотник Абубакаров Тасу а. Ше кхоабача сиргIашта хIаранена дийнахь-бус юккъера лоархIаш 600 грамм дулх тIаккхетийт цо.

Ферма рентабельни я. ДIадахача шера совхоза 50 эзар сом пайда бир цо.

Во дац укх шера а коллективни подрядагIа болх беча ферма болхлой хьокхамаш.

— ДIадахача шера сайгарча 17 Iаттах хIаранегара юккъера лоархIаш 3687 килограмм шура яьккхар аз, — йоах Анзорова Тумишас. — Эльмурзаева Зояси Абубакарова Зинаси 3,5 эзар килограмм гаргга шура яьккхар шоаш леладеча доаханах хIара Iаттагара лоархIаш. ХIаьта кхы а дукхагIа йоаккхалург ма йий шура. Укх шера 4 эзар килограммага кхача безам ба са.

Укх шера пхе бетта Тумишас ше леладеча доаханах хIара Iаттагара 1462 килограмм шура яьккхай.

4 эзар килограмм шура яккха дага я Эльмурзаева Зоя а. ХIанз пхе бетта цо яьккхай цхьан Iаттагара лерхIаш 1405 килограмм шура. Цу шиннех хIаране хIанз Iаттагара 10 килограмм шура йоаккх дийнахьа.

Хьайбаш леладераш гIерт царна ма дезза доакъар хилийта. ДIадахача шера планал тIех доакъар кийчдир цар. ХIанз а ферме я йол, ча, концентраташ. Iан замалахьа цар лоалахарча «Самашкинский» совхоза; Грозненски хьун боахама подсобни боахама дукха доакъар делар. Совхоза болхлошта а делар доакъар.

6-ча мае совхозе моша доакъар хьакха доладаьд. ХIанз доахана тел люцерна, рапс, кен увча гороха моша буц, горох аьрдачул тIехьагIа хьайоала буц. Моша доакъар тергда шелъяллалца.

Iай дуадара доакъар кийчдеш да совхозе. 50 гектар хулача кхай тIара хьекха люцерна маьлхаръяха моша буц ферме хьаяхь, цига йокъаю.

— Укх шера хIара Iатта лерхIаш 34 центнер доакъара единица кийчъе лерхI оаха, — йоах директора С. Гиреева.—2000 центнер йол, 30 эзар центнер силос (цох 13 эзар центнер мошача гороха баьцах) кийчъергья, гурахьа дийнача ядата дерригa ча дIаоттадергда. 15 гектарах хIаране тIара 800 центнер доакъара свеклаш яха лерхI оаха. Из дерригa доакъар шин шера кхоачамболаш да.

Хьайбашта хадданза моша доакъар хилийтара совхозага я дIае хьажкIаш, соя, сорго, генараш. Уж ерригаш а 200 гектара тIа дIаювргья, моша буц чунийца ма яьллинге а.

Хьинар айденна къахьег укх шера совхоза хьайбаш леладераша. Укх шера пхе бетта цар пачхаьалкхенна дIаеннай соахка цу хана енначул 60 центнер дукхагIа шура.

— ХIанз оаха хIара дийнахьа пачхаьалкхенна дIалу 800 килограмм шура, — йоах Махмудова. — Дийнахьа пачхаьалкхенна тоннага кхоачаш шура тела гIерт тхо. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дуза ди тIаккхоачаш пачхаьалкхенна шин шера йоагIа шурен дулхи дIадалара задани кхоачашъе тIанийцача декхарах лоархIаергья тха коллектив.

Хьайбай - продуктивность лакхъяларга хьежжа лакхлу ферма болхлой алапи а. Юккъера лаьрхIача 220 сомага дIакхоач из. Цул совгIа хIара декаде план тIехкхоачашъярах 15—20 сом а тIатох алапена. ХIаьта план массане а тIехкхоачашъю.

ХIанз ферме эггара дукхагIа шура йоаккхеи дулх тIаккхетеи ха я. Цох дукхагIа пайда эца гIерт болхлой.

М. САЛМАНОВ.

«Оргтехника» яхача производственни объединенена чуйоагIача «Электроприбор» завода продукци вай мехка яйза ца Iеш доазол дехьа а чIоагIа хоатташи дIаэцаши я. Арахеца электрофотографически аппараташ госприемка дIадехарашка хьежжа хилийтара хьинаре дакъалоацаш дукха нах ба заводе. ХIаьта цу даькъе чIоагIа лоархIам болаш да балха нормаш нийсса оттаяр. Из гIулакх дика вIаштIехьдоал пхелагIча цехерча Алхастова Айзанеи Цакаева Зарайн.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) А. Алхастован З. Цакаеван.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА ХЕТАЯЬ

«Нохч-ГIалгIай областной партийни организаце чакхдоахача гIулакхашкара большевизма традицеш» яхача секце заседани а еш КПСС обкоме ший болх дIаболабаьб Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара хетаьча республикански Iилма-практически конференце.

«Сийлахь-боккха Октябри Нохч-ГIалгIайчене еш йола социалистически эргалонаши» яхача темагIа еш я конференци. Цу тайпара йола мероприятеш кийчъеча а чакхйоахача а хана, пленарни заседанеш чакхъяьнначул тIехьагIа кIеззига нах чубоагIа йоккха йоаца группа хьавIашагIа а кхеташ, рекомендацеш увттаеш хиннача традицонни формаех юхабовла гIертар цун организатораш.

ХIанзарча конференце белгало сенах латт аьлча, из латт, июнь бетта кхы а кхо секционни заседани ергхилара́х. Цига ювцаргья республика социально-экономически дегIаухилга сихдара, вай общественни вахара интернационализаци яра. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой духовни уйла-нигат вIашагIйоллара проблемаш. Цига дакъа лоацаш хургба, шоаш беча балхага хьежжа, ювцаш йола из е вож проблема эггара гаргагIа йола нах.

Конференци чакхйоаккхача керда хIама да республика социально-экономически дегIаухилга сихдараи Iилма-технически прогрессера сага факторах пайда эцараи тIалеста йола таронаш лехара проблемашта хетаяь шиъ балха дискусси цун гома чу ергхилар.

ХIаьта из дерригa даьдаьнначул тIехьагIа, июнь бутт чакхбоаллаш мара ергьяц конференце пленарни заседани.

Iилманхой, боахама кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски болхлой чIоагIа хьашт а долаш хьежар ювцача проблемашка. Секцей заседанешкеи балха дискуссешкеи къамаьл де шоаш ловш болгах хIанзлехьа хоам баьб 100 совгIча саго.

Конференци хьаеллаш лоацца къамаьл дир КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

«В. И. Ленин большевизма дерригдунен-исторически опытах» яха доклад йир КПСС обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева.

«Областной партийни организаце балха тIа большевизма традицеш йовзара хьасташ, проблемаши декхараши» — иштта тема йолаш яр ЧИГУ профессора, исторически Iилмай доктора В. П. Крикунова доклад.

Советий Iаьдал бахьан къовсам лоаттабаьча Нохчийчени ГIалгIайчени къахьегамхой, грозненски пролетариата большевизма турпалерча традицеех дийцар НГIАССР Министрий Совета председатела заместителa Т. У. Махмудхаджиевас.

Секце заседане къамаьлаш дир ЧИГУ советски общества историе кафедра ассистента А. М. Бугаева, исторе, социологен филологен института вокккхагIволча Iилман болхлочо, исторически Iилмай кандидата Г. А. Ерещенкос, КПСС Грозненски горкома шоллагIча секретара М. Э. Баймурадова, КПСС обкома пропагандан агитацеи отдела заведующе Л. П. Кизиловас, облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова, КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара Н. И. Айдинова, КПСС Ленински райкома хьалхарча секретара Е. И. Пучкова, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара А. Х. Амирханова. КПСС кадрови политика преемственноста, советски къаман-пачхаьалкхе хьалъяра дешашта, интернациональни бувзамаш дегIакхувлача, коммунизма идеалашта шеко йоацаш мутIахьа хургйолаш къоначa тIехьенна кхетам луча даькъе йолча большевистски традицешта, вай лоаман край социально-экономически дегIакхувлар сихдарца ювзаеннача а кхыча а проблемашта шоай теркам тIабахийтар цар.

Юххьанцарча заседане хьахьенхар конференци еча хана стандартех, стереотипех мукъаваларо пайдане эффект лулга. Большевизма ленински традицешта теркам тIа а бохийташ, къамаьл даьчар бакъдар гуччахва дIаоалаш а принципиально а мах бир тахан, перестройка еча хана, беча партийни балха хьала. Республика экономически а социально а дегIакувлар сихделга юхадетта кхоачамбоацараш дIадахара, къахьегамхошта идейно-политически кхетам лулга тоадара тIалеста йола хаьдда предложенеш тийлар цар.

КПСС ОБКОМЕ

КПСС обкома аргIанарча заседане дийцад «Мехка агропромышленни комплекса доал дара экономически механизм дIахо эргаяьккха тоаярах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцам НГIАССР Госагропромо кхоачашбара леламах.

Белгалдаьккхад, колхозий, совхозий, хIамаш чакхйоахача, иштта кхыча предприятей гIулакхаш тоадара, доал дара йола экономически механизм эргаяьккхатоаяра, шоай лоIаме хилар шердара, юххера хьахулачох бола бехктокхам лакхбара хьакъехьа республика Госагропромо белггала болх чакхбоахилга. Цунца цхьана цIенхаштта дола кхоачамбоацараши динза дисараши а да. Доал дара йола экономически методаш мела караерзаю, хIанз а тIехьа РАПО, боахамий кулгалхошта, специалисташта хьалхара болх беш моттигаш нийслу. Бригадий, фермай, звеной, хIаьта иштта бIарччача боахамий коллективаш юххера хьахулачох (валови доходах) къахьегамах доагIар дIателара практикага яьхаяц.

Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи шерра хьаллацац къахьегам вIаштIехьбаккхараи цох алапи телараи йола прогрессивни формаш. НГIАССР агропрома хIанз а вIаштIехьдаьккхадац базови боахамаш хьалха латтарий опыт дIайовзийтара боъонца пропагандисташ хулийталга. Республикански комитете, цхьайолча РАПОшка, колхозашка, совхозашка къахьегам вIаштIехьбаккхараи цох алапи телараи йола прогрессивни формаш юкъехувлача болх беш экономически службаш я, хьалхара кулгалхой а боацаш.

КПСС обкома бюрос партеи правительстваи решенеш кхоачашъеш НГIАССР Госагропромо чакхбоаха организаторски болх кхоачамболлаш лархIанзар, цун теркам тIаэзар долаш долча динза дисарашта, декхарийла йир кердача экономически механизма ерригa рычагаш болх бе йолаялийта, цун кIийлен тIа колхозий, совхозий, хIамаш чакхйоахача доакъой предприятей рентабельность лакхъелга, шоашка дIадахийтар юхаметтаоттадарга, шоаш шоашта финансировани ярга уж йоахилга Iалашде, юртарча кадрай экономически кийчон боарам лакхбе, Iилма - технически прогресс сихъяра чIоагIа теркам тIаоза. Госагропрома хьалхадаьккхад, укх шера дерригa доакъош тIахьожама чекови формаш юкъе а кхувлаш коллективни подрядага, рентабельни боахамаш — валови доходах алапи теларга дахара де дезараш кхоачашделга. Хала балхаш де дезача производства доакъош ма хулла дезала а индивидуальни а подрядагIа болх барга даха деза.

Парте оттачаргара доагIар дикагIа хьадехаро, иштта къонача коммунисташца беш бола болх тоабара хьакъехьарча КПСС Наурски райкома балхага хьежар.

Парте райкомо КПСС XXVII съезда, цуя тIехьагIа хиннача ЦК Пленумий установкаш кулге а лувцаш юххьанцарча парторганизацей гIулакхаш кхы а дикагIа харжара, парте хьаэца нах хьахаржара къонача коммунисташца беш бола болх тоабара тIадерзаду. Партийни организацеш дикагIа теркалде яьннай КПСС мугIарашка овттачарна кердача тайпара, перестройка хьалашка болх бе могаргхилар.

Цхьабакъда из деш райкомо производствана еш йола партийни влияни чIоагIъяра йоагIа йоакхо яц. Районерча баьцовгIаш кхееченхьайбаш леладечен болхлошта юкъера партийни прослойка зIамига я, КПСС мугIарашка кIезига дIанийбу кадрови болхлой.

Парте обкома бюрос КПСС райком белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадаха декхарийла йир. Теркам тIаэзаб, районни парторганизаце качественни состав тоае езаш, производства лоархIамерча участнашка партийни низ нийсса дIа-са оттабе безаш хилара. Хьалхадаьккхад къонача коммунистий школа болх тоабелга.

«Гудермес станце машиннаькъа узла парткома балха перестройка ечара кхоачамбоацарех дола дош дийцар.

ТIанийцача соцам тIа белгалдоаккх узла парткомо (секретарь А. А. Головченко) организованности дисциплинеи чIоагIъяра, КПСС XXVII съезда решенеша дIадехарашка хьежжа партийни организацей хьинар айдара цхьадола де дезараш тIайдеш хилар.

Цунца цхьана парткомо ший балха стила, методашта овлангара перестройка яра, партийни установкаш тоъам болча степене кхоачашъяра Iалашо яь яц. Парткома членаша самокритични боацаш мах бу шоай деятельноста, сагота боацаш хилар хьахьокх, иштта кадрашкара доагIар лерттIа хьадехац.

Парткома балхо предприяте экономикана овлангара хувцамаш делга Iалашдац. 1987 ш. биъ бетта итогаша хьахьокх машиннаькъа узла балха керттера технико-экономически хьокхамаш лохденнилга.

Социально - бытови дешаш къоастадеча а тоаденна хIама дац, машиннаькъахошта болх бара, быта, салаIара лерттIа хьалаш хьадаьдац, цудухьа балхара дуккха кадраш дIаювл.

Къахьегама коллективаша кхоачашдеча хаьдда долча декхарашца бувзам боацаш бу идеологически, политико - кхетама болх. Цун наступательность мелъеннай.

Укхазарча кадраш харжара, дIа-са нийсъяра, кхетам балара практико радикальни хувцамаш делга дIадех. Парткомо, юххьанцарча парторганизацеша йоагIа терко яц кадрови балха тIехь хоржамий юхьигаш юкъекхувлара, лохера тIахьожам чIоагIбара.

Парте обкома бюрос партком декхарийла йир белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадаха а, иштта 1988 шера январе шоаш даьчох хоам бе а.

«ШийтталагIча пятилетке Нохч - ГIалгIай АССР потребительски коопераце болх дIахо дегIабоалабарахи тоабарахи» йолча КПСС обкома бюро, НГIАССР Министрий Совета, Роспотребсоюза соцамо дIадехарашка хьежжа потребительски коопераце материально - технически база чIоагIъяра балхага хьежар.

Белгалдаьккхад, республика потребительски коопераце белггала хувцамаш хиннилга. ДегIаенай тикай торгови майда, болх бе йолаеннай цхьайола торгови керда объекташ.

Цунца цхьана респотребсоюза правлене (Х. М. Гуржиханов) партийни, советски органаша цу соцам тIа белгалъяьха заданеш йизза кхоачашъелга Iалашдаьдац. Потребсоюза а райпо а аппаратащка геттара мела ю перестройка, дукхагIйолча хана моттигашка дийна организаторски болх бара метта тайп-тайпара совещанеши заседанеши чакхйоах.

Материально - технически база дегIакхувлачара гIалаташи динза дисараши тIулакх дара хьала воча оагIорахьара Iаткъ. ХIанз потребкоопераце гIулакх деча торгови предприятешца нах Iалашбелга хIанзарча дIадехарашка хьежжа дац.

КПСС обкома бюрос белгалдаьккхад, респотребсоюза правлене, парте горкомаша, райкомаша, горрайисполкомаша из соцам кхоачашбара кхоачамболлаш болх ца беш хилар, иштта царгара хьадийхад долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара хаьдда де дезараш тIаэцалга.

«Къахьегамеи общественнии дисциплина коллективни гарантена тIехьарча боламах» яха КПСС ЦК соцам кхоачашбарах йолча мероприятей план чIоагIъяьй.

Республике кирпишк дукхагIа арахецара тIайдеча де дезарех НГIАССР Министрий Совета председатела заместителa К. С. Салтаханова яьча информацега ладийгIар.

КПСС обкома бюро заседане иштта кхыдола дешаш а дийцар.

ХРОНИКА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо профессионально - технически дешара йолча Нохч-ГIалгIай АССР Пачхаьалкхен комитета председатела дакхарех мукъавалий т а в **Кучеров** Александр Егорович пенсе тIа водаш хиларца дувзаденна.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо профессионально - технически дешара йолча Нохч-ГIалгIай АССР Пачхаьалкхен комитета председателалла хьожаваьв **Юрченко** Евгений Никифорович.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР торговле министра декхарех мукъавалийтав **Парагульгов** Магомет Абович кхыча балха тIа водаш хиларца дувзаденна.

КПСС ОБКОМЕ ХИННА СОВЕЩАНИ

Самардийнахьа КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хилар республика колхозашкеи совхозашкеи доакъар кийчдара дешаш дувцаш совещани. Цунна юкъе дакъа лаьцар парте горкомийи райкомийи секретараша, КПСС обкома бехктокхамеча болхлоша.

Парте областной комитета хьалхарча секретара В. К. Фотеева анализ йир укх тIеххьарча хана доакъар кийчдеш деча балхий, массе районашкеи боахамашкеи уж балхаш шерра доаржадара йолча таронех бизза пайда эцара гаьна да гIулакх, аьнна белгал а даьккхар цо. Къаьстта аьлча, сенажи силоси йоллара технологи телхаеш моттигаш я, йол хьокха дуккха техника сеца латт.

Ма боагIара дIаннийсбаьбац экспресс-лабораторей болх, цо низкъалдоаккх доакъарий дикал миштай хьожилга. тойтара агитаци яц, доакъар кийчдеш ду балхаш мишта лел ледара хьож РАПО специалисташ, кхоачамболлаш теркам тIабахийтац цу эггара лоархIамеча юртбоахама кампанена парте районни комитеташа, халкъа тIахьожама активисташа, юрта Советий депутаташа, комсомольски прожектористаша.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIча секретара Д. Г. Завгаева белгалдаьккхар бIарчча хьанийцача цхьайолча районашка духхьал къаьст-къаьстача боахамашка мара цIенхаштта доакъар кийчде болабенна ца хилар, хIаьта цхьадараш цхьан хIаманга хьежаш хилар а. ХIаьта баьцаш дукхагIйолча моттигашка хьокха ха тулаш латт, яара дика хулчара йоал!

Ма боагIара кхоачашбац доакъара цехаш, йол лоаттаю хранилищеши силос йолла кIоагаши эргадаьха тоадареи хьадареи даькъе юртарча наха городской къахьегама коллективаша шефски новкъостал дарах бола КПСС обкома бюрои НГIАССР Министрий Советеи соцам. Городерча наха юкъарчал доаццаш доакъар кийчдара юкъе дакъа лацара балхех аьлча, хIанз уж совхозашкеи сихагIа а дикагIа а доакъар кийчдара КПСС районни комитетий кулгалхошта тIадиллад царна шоаш тIахьожам лоаттабелга. Из деш теркам тIабахийта беза юртарча къахьегамхой шоай доалахьа дола доахан аьлацеи силосацеи Iалашдара.

Совещане балха юкъе дакъа лоацаш хилар НГIАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь В. И. Дмитриенко, НГIАССР Госагропрома председатель А. И. Воронкин.

Республика колхозашкеи практически дIадола а денадац.

Ше каралаьцача балхах тIехдика кхеташ я радиоаппаратура монтажница, коммунистически къахьегама ударник Полякова Наталья Юрьевна. Цудухьа «Промавтоматика» НПО опытни заводерча монтажницашта юкъе эггара лакхагIйола балха разряд а енна, хадданза яхье хьалха латташ хьайоагIа из. Ше кийчъю продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ, хIара сменагIа нормаш 110—120 процент кхоачашъю цо. Предприятерча болхлошта юкъе ший тамагIа а долаш, продукци хьае эггара хьалха бокъо яьккхарех я Наталья.

Хьинаре къахьегарал совгIа юкъарча балха тIа а доккха дакъа лоац цо. Ший лоIамерча халкъа дружина члена декхараш массаза а цIена кхоачащдеш хьайоагIа из.

СУРТА ТIА: монтажница Н. Полякова.

И. ПЛИЕВА сурт.

БРИГАДИР-ХЬЕХАМЧА

Шоаш тIанийца декхараш массаза тIехкхоачаш а деш, даим яхье хьалха латташ бола болхлой кIезига бац Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводе. Царех цаI ва бригадир-наладчик, коммунистически къахьегама ударник Баркинхоев Дауд. ХIанзчул итт шу хьалха наладчика говзал Iомаеш, ученик волаш дIаболабир цо укхаза духхьашха ший къахьегама никъ. Цкъа шийга опытни наладчикаша хьааьннар шозлагIа кердадаккха ца дезаш дика хьаэцар Дауда. Цудухьа дукха юкъ ялалехьа караерзайир цо наладчика говзал. Цу тIа сеца Iе сатем хиланзар къонача наладчика. Ший балха говзал тIа-тIа кIоаргагIа йовза гIерташ дIахо а къахьега волавелар из. Цхьа-ши шу доаллашехьа тIехдика кхийттар из наладчика балхах, цул совгIа цо караерзайир массехк смежни професси. Цудухьа дуккхача хана денз укхаза болх беш барашца яхье а ваьнна, царна юкъе хьалха латташ хьавоагIа из.

Ше цига балха венача хана къахьегама ветеранаша шийна даь гIо дага а доаллаш, къонача болхлошта юкъе дукха болх бора Даудa. Дог раьза а долаш дIайовзийтар цо царна ший опыт, дикагIйола балха методаш. Иштта цо хьалкхебаь говзанчаш дукха ба укхаза. Цудухьа кагирхой дикагIболча хьехамчех цаI лоархIаш ва Дауд заводе.

Ше овсаре болх барал совгIа, башха-дика организатор хилар а дIахьекхар цо. Цудухьа из хьожаву наладчиний бригадиралла. Царна юкъера яхь а цар къахьегам а бригадира дика вIаштIехьбаккхарах даим яхье хьалха латташ хьайоагIа цун бригада. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо ший сменни норма 115 — 120 процент кхоачаш ца еш.

СУРТА ТIА: наладчикий бригадир Д. Баркинхоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПЕРЕСТРОЙКА: ФУД НОВКЪАДАР

НАХ БИЦБАЛИЙТАБ

«Аргунводпром» производственни объединенена чуйоагIа Карабулакера аьшкбетонни хIамаш ю завод къона предприяти я. Ши шу совгIа ха мара яц цо хьалхара продукци арахийца. Юххьанца цхьацца халонаш нийслуш хиларца ший производственни декхарех цун коллектив лоархIаеш хиннаеце, хIанз башха-дика хьокхамаш хиларца йовзаш я из. Иштта, дIабахача бифъ бетта товарни продукци арахецара задани 109,2 проценти, продукци маьхала яккхара план 104,4 проценти кхоачашъяьй, цу юкъа къахьегама овсарле а дикка лакхъеннай планал совгIа.

Цхьабакъда, вай дIахо дувцаргдар цу предприяте дика гIулакхаш дац, хIана аьлча, дика дар-м царца дусаргда. Вай къамаьл хургда, хIанз укх сахьате нийслуча дуккхача кхоачамбоацарех, балха хьокхамаш кхы а дикагIа хилийтара царна еттача «баргалех».

Делкъел тIехьагIа шоллагIа сахьат доладеннад, арматурни цехе хIанз а сатем латт, сатийна я цун юххе йоаллача формовочни цехе а.

— Кхы делкъийна хIама дуа ха йистеьнна а дукха ха яц, хIанз дIадолалургдах болх бе, — йоах арматурщицас Бокова ВахIидата. ХIаьта балха ханах ах сахьат-м тхьовре а «диалга» гуш да.

— Спецбарзкъаш телаций шоана? — хетт аз ВахIидатага.

— Оаха укх цехе болх бу шу гаргга ха я, наггахьа кулгахйохкарган мара хIама-м еннаяц, — аьле жоп лу болхлочо.

Цхьаннега а дувхац спецбарзкъаш. Цехашка болх беш яц цхьаккха тайпа вентиляци, цудухьа чIоагIа дом латт механизмаша болх беча хана.

— Вентиляци сенна ювцIа, ши кIира даьннад нувхаш чуйола яьшкаш дIа ца хьош латта, — йоах ремонтни цехерча слесара Халухаев Османа. — Кулгалхошта ца гуши ца ховши мичад ер, укхаза-м кхыметтел кулгаш дила лерттIа моттиг мичай, хьалхагIа сапаш, гаташ телар тхона, хIанз бокъо яц аьнна уж а соцадаьд.

— Тхоай производствах дог а лазаш, укхан хIама хьалдаьлча дика а хеташ къахьега гIерт тхо, цхьабакъда, тхона мел эшар диццаьд тха хьакимаша, — йоах Халухаева.

Ше дувцар бакъдолгах тхо тешаде гIерт из. ХIаьта из харц воацилга тешал деш дола масалаш шортта а да. Царех да оборудованена ремонт еча служба балха инструмент ца хилар. Эггара аттагIа отверткаш, гонарч, ковнаш дац слесарашка. ТIаккха кхы чоалханегIа йолча инструментех-м вай дувца а дувцац.

Наьха къахьегамцара безам лакхбергбола цхьаккха а хIама дац заводе деши делаьрхIан. Берригa болхлой тарифах къахьегаш ба. Хозрасчет, бригадни подряд юкъейоалаярах хьоахадеш дац. ХIаьта тахан вай перестройка е гIерташ, наха а производствана а пайданегIадар балха юкъедоаладе гIертача хана, кхетае хала я завода а из чуйоагIача объединене а цу даькъера позици.

Ший болх дика бовзаши из безаши волча токара Веденжев Мухьмада дувц.

— Со пхелагIча разряда токарь ва, хIаьта аз болх дукха бой а кIезига бой а бетта доагIа алапи 12 тума да. Коллективни подряд балха юкъейоалайоре дуккха а пайда болашагIа хургдар наха а предприятена а. ХIана аьлча, хIаране къахьегама юкъехьоча даькъага хьежжа хургдар хьаэца ахча а. Дика къахьийга дале дукхагIа, во — кIезигагIа.

Духхьал производственни заданеш кхоачашйича доалаш хетачоа тара да завода кулгалхошта, къахьегача наьха йоакхо елга, цар балха хьашташ кхоачащделга, шоллагIча плане а оттадаь. Тахан вай мехка хулаш латтача перестройка юхьиг укхаза хоалуш яц. Наха юкъе цунах лаьца кхетама болх бац администраце, партийнии профсоюзнии организацеша. Из ниттa долга тешал ду дукккхача хIамаша.

Коллектива балхах лаьца дувцаш формовочни цеха начальника Р. Куриева аьлар, укх тIеххьарча хана наьха производственнии къахьегамен дисциплина дикагIа хиннай, аьнна. Бакъда, цо из къамаьл деча хана делкъийна хIама диа, балха ди дIадоладенна ах сахьат совгIа ха яьннаяр, хIаьта цехе болх беш саг вацар. Дехьара, сехьара, сих ца луш хьаухаш бар болхлой, царга тIехьа хIана бисаб оалаш саг а вацар. Иштта, хила деза хIама санна лоархIаш хургдар-кх из.

Нах тIехьабувлара гIулакх хIана нийслу аьлча, завода планови отдела начальника А. Горчханова аьлар:

— Делкъийна хIама даа бахачул тIехьагIа юхакхача хьелу нах, — аьнна. — Тхоай столови яц тха, цхьаболла болхлой гаьна йоацаш уллача рудай йоаца гIишлон материалаш хьаеча завода столове ух, цхьабараш поселке цIаух, цудухьа балха тIехьабувл. Тхо долча цхьаккха тайпа хьалаш-м дац наха. Таханарча дийнахьа столови, душевой, бытовой помещенеш яц, кхыметтел дукхагIа йолча хана мала хий а хилац. — аьлар Горчханова. Цо дувцачох укх гаргарча хана уж кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзадаь хIама доацилга а хайра сона цунга ладийгIача.

Укхаза тамаш е езаш цхьа хIама да: селлара во хьалаш доллаше а пачхахьалкхен заданех предприяти дика лоархIаеш хилар. Хетаргахьа а доацаш, нагахьа санна наха мел эшар даларе завода хьокхамаш кхы а массехказа дикагIа хургдолгах цхьаккха шеко яц.

Горчханов Аюп цо кхоачащдеча общественни декхарашка диллача предприяте халкъа тIахьожама группа председатель, профкома член ва. Волче, наьха къахьегама хьалаш вIаштIехьдоахача, бракаца къовсам лоаттабеча эггара хьалхара дакъа цунга кхоач. ТIаккха цо даьр фуд гIулакхаш бокъалгахьа дахара?

Нагахьа санна бракаx лаьца дувцаш хилча хьоаха ца дича далац укх тIеххьарча хана завода потребителашкара каст-каста рекламацеш ухилга.

ТIеххьара ена рекламаци я Омскера: «Оаш тхона лаьрхIа хьаийтача аьшкбетонни плитех дукхагIа яраш пайдана яц. ХIана аьлча, вагонаш тIа уж тIайоттача хана царна юкъе прокладкаш ца яхкарах кагъеннай уж».

Фуй уж прокладкаш, чоалхане хIамаш йий уж? Янне а яц. Уж я плиташ дIаяхьара вIашкайохкача хана уж ца сеттийта эгIен магIен, юкъе яхка еза дахчан брусокаш. Уж йоацаш дIаяхийта бокъо лац плиташ ГОСТ-о дIадехараша. ХIаьта из гIулакх шаьра ховшше а дIа а кхухьийт уж.

— Объединени я уж брусокаш тхона лоаттае декхарийла яр, — йоах Горчханова. — Сона шаьра ховра оахош дIайохьийтташе а уж плиташ йохаргйолга.

Из-м цхьан Горчхановна хайна Iацар, из иштта ховра завода берригача кулгалхошта, плиташ тIайотташ хиннача болхлошта, бакъда цхьанне а аланзар плиташ йохаргья, иштта дIаяхьийта йиш яц, аьнна.

Вай лакхе мел дийца кхоачамбоацараш дIадоахалургдац духхьал завода директор гIулакхаш тоаде гIерташ ший мел дола денал ураоттадаь леларах. Из иштта да а да. Массане а: болхлоша, инженерно - технически болхлоша а, гIулакхерча наха, юххера а объединене кулгалхоша, хIаране шоай декхараш дизза кхоачашдой мара. Таханарча дийнахьа сага фактор чIоагIа лоархIаме я. Из ма дарра кхетадеш хила еза вай ювцача завода партийнии профсоюзнии организацеш. ХIаьта цар шоай болх во бу ца аьлча, хIанзарчоа ала хIама дац. Болх лерттIа хьабара наха мел эша хьалаш вIаштIехьдаха деза цар. Из да перестройка дIадехача керттерча декхарех цаI.

А.-Г. УГУРЧИЕВ,
тха спец. корр.

Ювцаш я политически экономически дешара системе перестройка яра проект

ЛоархIаме тIатохараш

Республике чакхдаьннад «Политически экономически дешара системана перестройка яра керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект ювцилга. Хьашт а долаш йийцар из партийни, комсомольски, болхлой собранешка. Системана перестройка е гIо дергдола дукха предложенеш елар, тIатохараш дир проекта тIа.

Къаьстта дукха предложенеш еннай «Дешарен Iилман-методически балха дикал тоаяр» яхача проекта йиъ-лагIча раздела тIа тIатохараш дара. Масала, предложени яьй **«Политически экономически дешара методика цхьалхаяккхара политически сердалон ЦIенойн кабинетийн, къаьст - къаьстача предприятей балха опыт хадданза тохкалда, вIашагIтохийла, дIа-са а йоаржайойла»**, аьнна. Белгалдаьккхад, политически сердалон цIенойн кабинетийн функцешка кердача тайпара хьажа дезилга, эггара хьалхара пропагандистски кадраш Iомаелга, методически материалашца, тайп - тайпарча информацеца уж Iалашбелга царна тIа а дуллаш. ХIара областной центре хьайийллача бакъахьа лерхI «Пропагандист» яха тика, книжкашца цхьана цу чу пропаганда технически средствашт а йохкаргйолаш. Проект ювцаш болхлой собранеш хиннай духхьал цхьан Назрановски района 75 къахьегама коллективе. Цига къамаьл а даьд, шоай предложенеш а еннай 120 саго. Бе-бе чулоацам болаш а я уж. Иштта, «Политически дешар — кердача дIадехарий боарам тIа» яхача шоллагIча разделе гIолла яьча предложенеша дIадех къонача коммунисташта лаьрхIа йола школаш организационни структурана юкъехьолга. «Экономически дешар вIаштIехьдоаккхилга тоаде, дешара процесс производстваца айхха ювзаенна хулга Iалашде» яхача кхоалагIча разделах дувцаш къоабалъяьй массови экономически дешар профессиональничунца вIашагIтохара, кадрай квалификаци лакхъяран уж юхакийчъяран паччахьалкхен системана юкъеяхьара йола проекта положени.

Экономически дешара хIара курсе юкъейоалае могаьй **«Экономически счета Iомале»** яха раздел. Иштта предложенеш еннай яьй **«Пропагандисташ Iомабарал совгIа курсашка Iомабе дублераш», «Отраслевой принципагIа вIаштIехьдаккха экономически дешар», «ЦIенхаштта чIоагIде занятеех практически хьахулаш дар», «Норма а йий дIаоттаде хьаддача хьалашта анализ елга, практически заданеш телилга, семинараш-практикумаш чакхйоахилга», «Политически сердалон кабинетий материальни база тоае»** яхараш а иштта кхы тайпа а темаш юкъейоалаяра.

Сунженски районе 89 къахьегама коллективе яьй собранеш. Цига дакъа лоацаш хиннав 2225 саг. Собране дакъа лоацаш хиннараша проектана юкъеяхьара дукха предложенеш еннай. Масала: **Политически школашкара дешар дIадоладе деза марксизма - ленинизма чудоагIа кхо дакъа Iомадарца»**. Из иштта хIанад аьлча, цун керттера бахьан да юкъера а юкъера доаца а дешар мара ца дешарах марксизма - ленинизма концепци цу школай ладувгIараашта караерзае ца магар. ХIаьта дIахо йола проблемаш Iомаяра новкъарло а ю цу гIулакхо. **«Курсий боарам лохбе беза, цунца цхьана уж Iомае еза ерригa проблемаш цар чулоацарг а йолаш», «Пропагандисташта методически гIо дар дукха айбе беза радио, телевидене лоархIам».**

Иштта, кхыча районаша а тийлар шоай предложенеш. Масала: **«Оттае еза дешара а боахама а шера итогашка хьежжа пропагандистски балха стимулировани яра йола положени», «Пропагандисташта бетта цхьа мукъа ди лулда занятешта кийчо яра», «Комсомольцаштен нагирхоштен лаьрхIа ца Iеш, просвещенен культуран болхлошта лаьрхIа а вIашагIйохкийла дискуссионни клубаш», «Дешара процесса кIийле хила еза деша проблемни хьисап, диалог, тайп-тайпарча наха хетар вIаши тардар, практически лоархIам болча хьаддача проблемни ситуацех йола дискусси», «Мехка дикагIболча пропагандистех йола библиотечкаш вIашагIйохка еза», «ХIара къахьегама коллективе хила еза нормативашка хьежжа кийчъяь йола типовой дешара классаш, аудитореш, кабинеташ. Занятеш яра дIалулда дикагIйола помещенеш, пайда эцалба культура дворецехи цIеноехи, клубех, библиотекех».**

Иштта, КПСС ЦК проекта юкъедахьа могадаьд парте горкомашка, райкомашка йолча политпросвещене кабинеташта ше-шийна доал деш хилара статус хургйолаш дола тIатохар. ХIанз йолаш йолча положенегIа кабинетий болхлоша каст-каста дакъа лаца дезаш хул шоай функциональни декхаращца ювзаенна йоацача мероприятешка. Эшаш я педагогика, психологе, логика дешаех марксистско - ленински дешара лаьрххIа йола программаш. Вузовски программаегIа къамаьл ду хIанз Iилманхоша республикански семинарашка. «Политическое самообразование» яхача журналах «Политически образовани» аьнна цIи тиллар нийса лерхI наха. Пропагандисташа а ладувгIараша а, Iилманхоша шерра пайда эц журналах, хIаьта керттера дар да цун чулоацама хьадда перестройка е езилга. ХIанз укх сахьате тайп-тайпара материалаш кепаетт цу тIа, бакъда, геттара кIезига я царна юкъе политически экономически дешара системана лаьрхIа яраш. Дика гIулакх да хIанзчул тIехьагIа журнал каст-кастагIа, е кхыча дешашца аьлча, шера барайтта номер араюврiгхилар а. Из даьчул тIехьагIа Iомаеча курсагIа журнала тIа кепаеттаргйола темаш тIехьаюврьгьяц занятей расписанена. ХIаьта хIанзара хьал иштта да: тема хьогге а Iомаяь яьннай, хIаьта дикка ха яьлча журнала тIа кепатох методически рекомендацеш.

БIубенна хила йиш я партийни дешара системана перестройка яра проектах йолча предложенеша, КПСС XXVII съезда дIадехарашка хьежжа, кадрашта марксистско - ленински дешар Iомадара эффективность лакхъяра гIо дергхиларах.

Л. КОДЗОЕВА,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома политически сердалон ЦIен заведующе заместитель.

КАМПАНЕ АРГIАНАРА ЭТАП

21 ИЮНЬ ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

Республике дIайолаеннай хоржамашта хьалхарча кампане аргIанара этап — моттигерча Советий депутаталла кандидаташта регистраци елга. Окружной хоржамий комиссей заседанешка спискашта юкъекхувл къахьегама коллективаша бокха тешам беннарий цIераш.

Ачхой - Мартановски райсовета депутаталла кандидат оттавара «Новосельский» совхозе собрани еча хана дуккха дукхагIчар хьал а лоацаш, Iаьдала моттигерча органе шоай викал хилийтара боахама къахьегама коллективо цIи яьккхар сомашбаьцадаараш кхедеча бригада кулгалхочун С. Хаджимуратовай. Цун кандидатура ювцаш дукха дIайха дешаш аьлар цох новкъосташа, белгалдаьккхар цун хьинар, дикагIйола оамалаш, нахацара безам. № 12 йолча окружной хоржамий комиссе укх деношка регистраци яьй **Хаджимуратова Совдат Абдулаевнана** цу округе гIолла райсовета депутаталла кандидат хиларах тешал деш.

Автотранспортни предприятешка дика вовзаш ва автотранспорта Нохч - ГIалгIай объединене начальника заместитель **Андреев Виктор Иванович**. Хьинар дола болхло, наьха йоакхо е ховш, цар хьашташ кхоачащдара ший низ а ха а ца кхоеш, доагIар цIенхаштта хьадехаш вола кулгалхо ва Виктор Иванович, яхаш белгал а доахаш, Грозненски горсовета депутаталла кандидат оттаве могаваьвар из ПАП-2 цхьоалагIчен ялхлагIчен бригадай къахьегама коллективаша. ХIанз цун цIи дIаязъяьй № 131 йолча окружной хоржама комиссе спискашта юкъе.

Иштта, № 118 йолча окружной хоржамий комиссе регистраци яьй ТЭЦ-1 химически цеха йоккхагIйолча аппаратчицана **Пай Наталья Владимировнана**. Цун кандидатура ювцача хана цеха дукхагIболча болхлоша тешал дир хьинар долча специалиста.

ИНЖЕНЕР ШИЙ МЕТТЕ ВА

КховзткъалагIа шераш дIадолалуча хана Грозненски мехкдаьтта институт чакх а яьккха, вера Амхадов «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене балха. Из хьожавир установка начальникалла. Цига ше визза специалист хилар хьагойтар Лема Лечаевича. Из ца зувш дисанзар. Дукха ха ялале цох цеха воккхагIа вола инженер вир.

Мехкдаьтта чакхдаккхара технологи кIоаргагIа йовза гIерташ вар Амхадов ше оператор волча хана денз (хIаьта из декхар цо кхоачашдир 1959—1969 шерага кхачалца). Къахьегама овсарле лакхъергйола, продукци дикагIа хулийтаргйола наькъаш лаха гIерташ хиннав из массаза а. ХIаьта цу тIехьа цкъа толам баккхарах сатийна Iеш оамал яцар цун. Продукци дика хилар — массазара гIулакх а хинна дIаотта дезилга кхетадора технолога.

ТIехьагIо шераш дIа ме ух ше установка начальникалла оттавича из деррига а накъадаьлар цунна. ЦIаккха оамал хиннаяц Амхадова сона ховш дар тоъарг-ма дий, аьнна. Из ший балха тIа хадданза дагавувл бокхагIа болча, къахьегама йIаьхий опыт йолча ветеранашца. Царех ба технологаш Ю. Лечайский, В. Демченко, дукха а кхыбараш.

Лема Лечаевич хьинар дола инженер хилар теркаме а ийца хIанзчул ши шу хьалха цхьоалагIча цеха начальникалла хьожаву из. Цига а гучадаьлар из башха инженер нахаца тарлуш, уж керда декхараш кхоачашдара оарцагIбаха ховш саг волга.

— Укх заман инженер хила веза теоретически знанеш практически балха юкъейоалае ховш, — яхаш дувц Амхадова. — Цул совгIа из хила веза дика организатор, ше кулгалдеча коллектива дагардар ховш вола саг.

Шеко йоацаш уж ерригa оамалаш шийх йоахкаш ва Лема Лечаевич. Мехкдаьтта чакхдоахача технологена кердадар юкъедоаладеча хьинаре дакъалоац цо. Завода толашагIа болча изобретателех цаI ва из. Цо юкъедоаладаьча кердачох да мазут доакхха технологи эргаяккхар. Из бахьанце къахьегама овсарле дикка лакхъелар. Къаьстта пайда боалаш хилар пленочни теплообменник оала цо духхьашха юкъейоалаяь изобретени. ТIаккха ерригa а цо балха юкъейоалаь рационализаторски предложенеш эзараш сомий маьха я. Цудухьа тамаш е езаш хIама дац инженера «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни рационализатор» яха цIи енна хилар.

Амхадова кулгалдеча цехе дуккха балхаш даьд тиша оборудовани кердачунца хувцаш, производствана реконструкци еш. Масала дукха ха йоацаш монтаж а яь дIаоттаяьй дIайха фо шелдеш йола аппараташ, иштта кердачарца хийцай поршневи насосаш, цхьайола трубопроводаш. Укх деношка болх бе йолаеннай № 8 йолча установкера мехкдаьттана стабилизаци еш йола керда блок. Цо таро лургья къахьегама овсарле лакхъе, продукци дикагIа хилийта.

— Кхыча установкашка юкъедихьа а да оаха белгалдаь технически дуккха а кердадараш, — йоах Амхадова. — Лоха овсарле йолча оборудованеца таро яц дика продукци арахеца.

Инженер Амхадов вокхийвеш да цо къахьегама наькъ тIа бовла гIо даьчарех дукхагIбараш хIанз шоаш доккхий толамаш доахаш къахьегаш хилар. Царех ва завода керттера инженер Д. П. Журбин, цун заместителаш Г. Штейнгардт, Н. Мерзликин Раьза ва Лема Лечаевич хIанз ше кулгалдеча цехерча инженераашта — установкай начальникашта И. Харитоновна, Л. Горенкована, Н. Гуреевана. Цар дика вIашагIтох коллектива болх, хьинаре дакъалоац производство технически эргайоаккхача.

ХIара балха ди Лема Лечаевича дIадоладу ерригача участкашка гIолла чакхваларца, долаш дола кхоачамбоацараш гучадахара, уж дIадахара декхар доагIачарна тIадилларца. Цул тIехьагIа оперативни хьал лаьрххIа техкачул тIехьагIа ше хьалха тIадехка хиппа декхараш миштa кхоачашдаьд хьож участкай, установкай начальникаша.

Мехкдаьтта чакхдоахача производствера хьал дика довзаш хилар, эшаш дар сиха а нийса а кхоачашдар керттера декхар лоархI Амхадова. Укхаза оалаш ма хиллара хIара говзанч хила веза ший моттиге. ХIаьта берригa а бехктохкам эггара хьалха кулгалхочунна тIабуж. Массанена а хьалхара жоп дала декхарийла ва из. Из дика а кхетаду Лема Лечаевича. Ший да санна (из вар оператор) Октябрьски революце, «Знак Почета» яхача орденний кавалер Лема Лечаевич а дIаэттав цIи хеза мехкдаьтта чакхдоахар хинна.

Коммунист Л. Амхадов хержав КПСС Заводской райкома членалла, цун хьанала къахьегам белгалбаьккхаб Къахьегама ЦIеча Байракхен Халкъий ДоттагIаленни орденашца.

ЛоархIаш, сий деш ва из ше болх беча коллективе, «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене.

А. ТЕМИРХАНОВ.

Кхетам балари дешари

ШКОЛА, КОМПЬЮТЕР, ОБЩЕСТВО

«Компьютерни бум». «Хьаькъал дола электроника». «Массазарча деной фантастика». Керда информационни технологи». «Микропроцессорни революци». Дерригача дунен тIа керд-керда арадувл цу темах дола литература. Практически хIара кердача йоккхача публикаце цецвоаккхаш йола информаци яхь.

Квадратни сантиметрал дукха йоккхагIа майда йоацача зIамигача кремниеви пластинка тIа итташ эзараш долча книжкай чулоацам мишта хош-хьогI аьнна уйла е гIертача из сакхетамо тIаэцац, цхьабакъда гаьна дац цIагIарча книжни полка тIа лаьрххIача бIаь диска тIа «дIаязъяь» бIарчча къаман литература ховшарг дола ди а. Компьютераша дукхача хана денз музыка язъю, шахматех ловз, цамогаш болча наха диагноз увттаю. Уж электроника тароний чоалхане доаца тайпаш мара дац. ХIаьта оптически микросхемаш хьаярах дола балхаш? ХIаьта биологически компьютер вIашагIйолла гIортар?

СССР Iилмай Академе вице - президента Велихов Евгене йоах, хIанз сага сакхетамо мара ограничени яц ЭВМ юкъекхувлара адресашта.

Цхьабакъда цу цецвоаккхача панегирикий потоке хьахургда меттавоалавергвола лоравалар: компьютера фетишизировать ца дар! «ЭВМ — из мах баь варгвоаца вай новкъост, цхьабакъда духхьал инструмент, кхы совгIа а йоацаш», — чIоагIду физико - математически Iилмай доктора Радкенич Игора. — «Деррига хьаде могаргдолча машинах» йола тезис духхьал гIалат хинна а ца Iеш, цунах технически прогресса новкъарле хулаш латт. ХIаьта, къамаьл дац, хIанзара компьютераш йоацаш дIахо ваха йиш яц.

Из ЭВМ-х пайда а ийбеш болх бе безача дилетанта — сага хетар дац.

Иштта е вешта, цхьабакъда, психологена информатика таронаш кхетаергйолча оагIорахьара перестройка е еза. Специалисташа чIоагIдеш ма хиллара из де бера эггара аттагIа да. Вешта аьлча, саган компьютаран юкъера бувзам берагара, школагара дIаболабала беза. Цун мара таро яц бIарччача ноахала компьютерни говзал яла.

ИЗ ДIА МИШТА ДОЛАДЕЛАР

Школьни дешара компьютараш юкъейоалаяра тенденци вай мехка 50-гIа шераш чакхдоалаш хьахилар. Дунен тIа хьалхара эксперимент еча юкъе хиннав хIанз СССР Iилмай Академе СибарегIарча отделене академик, цу хана ткъаь итт шу даланза вола къона Iилманхо Ершов Андрей. Массехк шера цо кулгал а деш массехк новосибирски школашка программироване лардаш хьийхар. Занятеш новосибирски Академ городка доалахьарча вычислительни техникаца чакхйоахар.

КIезига тIехьагIа, 60-гIа шераш дIадолалуш из предмет Москверча лаьрххIача математически школашка хьехар. Лакхерча классашкара бераштa шоаш болча факультативни занятеш вIаштIехь а яьха из инициатива хьаллаьцар Московски университета механико - математически факультета. Цар масал хьаллаьцар кхыча городашкара массехк университето. Цу шерашка школашка вычислительни техника яцар. кийчбаь школьни педагогаш бацар, цудухьа программировани Iомайора керттерча даькъе Iилма - тохкама институтий, университетий вычислительни центрай базе. Занятеш чакхйоахар Iилманхоех бIаьш болча энтузиасташа, цар вIаштIехьйоахар тайп-тайпара очни а заочни а «къонача программистий школаш». Ала деза, цу хьалхарча школьникашта юкъера геттара лакха квалификаци йола специалисташ арабаьнна хилар.

Халахете а, 60-гIча шерашка хьаIайна практически опыт теоретически йовза хьажанзар. Академика Велихова къамаьлах педагогически Iилма «из тIаэца а юхакийчъе а маганзар». Хетаргахьа, цунца да информатика хьехара даькъе советски школаш цхьайолча дегIаяьхкача капиталистически мехкий школаел тIехьайнсар, из тахан бIаргагуш да.

КОМПЬЮТЕР КЛАССАШКА

Иттех шу хьалха даймехка вычислительни техника дегIакхувлара керда качественни этап дIайолаялар. Микропроцессораш хьаярах хилар из. ЭВМ хьаяра дIадодар бIаргагуш кIезигагIа хила доладелар (цхьан условни единица расчетагIа чакхйоахача операцех бола цар мах тIеххьарча ткъаь пхиъ шера 100 эзарзза лохабеннаб!).

Цо таро елар ерригача хьатIакхувча ноахала массане юкъара компьютерни дешар Iомадара проблемана дикка дIагарга даха.

1985 шера денз ерригача школашка (9-ча, 10-ча классашка) керда дисциплина — «Информатикан вычислительни техникан лардаш» хьеха йолайир. Из курс массаболча специалистий заключенех фу хул хьажа безам болаш юкъейоалаяьй. Из вIашагIъеллай мехка чакхйоахача эксперименташтa лоаттабаьча эмпирически тIахьожама кIийлен тIа. ВIашагIъеллай Iилмай Академе СибарегIарча отделенеи (Ершов Андрея кулгал а деш) СССР педагогически Iилмай Академеи хьинаре дакъа а лоацаш. Арахийцай хьалхара дешарен методически пособеш (авторий группана керттe латт Ершов). Хьалхара учебникаш а кийчдаьд. Царех дикагIдар къоастадеш конкурс чакхйоаккхаргья. Конкурсе дакъа лаца бокъо я индивидуальниав т о р и й санна коллективничар а.

ДIадахача шин шера (аххан каникулаш йолча хана) керда курс хьехара кийчваьв 70 эзар школьни математикан физикан хьехархо. Хьехархой балха процесс масса-

Къахьегама ресурсаш: мишта пайда эц царех

ЦХЬА ДА ВАЛАРГА ХЬЕЖАШ...

Джейрахски юрта Совета хьалхашка мотоцикл соца а яь, моттигера Іаьдал долча цIагIа дIачуваьлар цу тIара Іоваьнна гIийло, лакхарча дегIара зIамига саг. Дукха ха ялалехьа юха коа хьаараваьнна дIаэттар из юртсовета исполкома председатель варга хьежаш. Тхо а цунга хьежаш дар. Цхьацца дувцаш латташ хаьттар оаха: — мичахьара ва хьо, фу леладу Iа?

— Лаьжгара Котиев Асхьаб ва со, — аьлар цо. — Хьалха воагIаш вац со укхаза. Балха ваха моттиг лехаш, со араваьнна лела дукха ха я.

Цо дийцар ше шерра профиль йола механизатор хиларах. МоллагIча техника тIа — экскаватор, бульдозер е трактор из яле а, болх бе хов сона, аьнна тхога хьахьокха документаш хьадаха кийса кхайдар зIамига саг. Болх бе безам хилар пайдана дий, из хьабе моттиг ца хилча, яхаш леткъар.

ТIехьагIа юртсовета исполкома председатела кабинете а нийсвелар тхона цун ханнара хила мегаш цхьаькха цхьа зIамига саг. Из а вар балха отта моттиг лохаш.

— Ераш цаI е шиъ мара вецаре-м хIама дацар, — яхаш Іокадар исполкома председатель Х. Амирханов. Цо дувцачох, Джейрахски чIоже болх бе могаргдолча 582 сагах аханел совгIа бараш болх бе моттиг йоацаш ба тахан. Хала а атта а укх шера 25 саг балха вахийта вIаштIехьдаьннад укхаза никъ буллача, кхыча моттигашка. Вокхар фу де деза?

Джейрахски чIоже бахача наха болх бе моттигаш яц, яхаш дувца дукха ха я. Укхаза хаттар отт: хьалха мишта баьхаб-хьогI укхаза нах? Уж балха дIанийсбе таронаш йоацаш я-хьогI лоаме?

Цу хаттараштa жоп далара дувцанза даргдац укх моттигий исторех, наха болх бе а дарба де а эшаш хинна курортни зона йохаяь дIаяккхарах.

Иштта, йоацаш я тахан укхаза республике меттел, беррига мехка цIи хеза хинна Асланбек Шерипова цIерагIа йола колхоз а.

Сурт ше ма дарра дIадовзийта хьожаргда вай.

...Джейраха чIож, Арамхе маьлха атагIе. Малав уж цIеращ ца йовзаш, укхаза ца хулаш е хила безам боацаш? Дукха дийцад цу моттигий хозаленех, уж унахцIена хиларах. Шера дукхагIча хана малх хьежаш, юкъера температура 8 градус гаргга йIовхал йолаш да укхазара климат. Ше мо кхы доацаш цIена фо, дукха хьасташ да. Гобаьккха латтача кIай кийнаш тохкача лоамаша юхатох арахьара хьатIабоагIа шийла мух. Лоаман босешка я хьу — дийхк, корсам, хьех, надж, Іаждахк, кхыяраш.

1925 шера Джейраха атагIе тохкаш йолча комплексни комиссена юкъе хиннача вовзаш волча лора Н. Чеботаева яздаьд:

— Йоккха йоацача участке долча тайп - тайпарча климатически хьалаша — екъа хиларо, дукха хувца ца луча температурас, фево, цун чIоагIача ионизаце, цедвоаккхаш кIаьдача ландшафта, Арамхе атагIе къаьстта белгалйоаккхаш оригинально а ираз долаш а вIашагIкхийтача дуккхача кхыдолчо хьахьонх климатически хьалашка диллача из атагIе мах баь варгвоацаш йолга. Иштта дувц цу комиссена чубоагIаш хиннача профессораша П. Бухмана а П. Ерохина а.

Специалисташа еннача рекомендацех, цу моттиге 1928 шера июнь бетта хьайийллай санатори «Армхи».

Санатори йоккха еце а, мехка массайолча миIингашкара укхаза салаIа, дарба де эзараш нах ухар. Силикоза, астмана, бронхита, подаграна, ревматизмана, кхыча лазарашта дика дарба ду аьнна цIи дIаяхаяр курорта. ХIаьта укхаза бахача наха болх бе моттигаш а яр. Аьхки 200—300 саг хулар укхаза къахьегаш. Хьалха иштта дар. ТIаккха тахан фу хиннад? МалагIа бала, малагIа хало тIакхаьчай Советий Іаьдал даьннача, вай къе, мисска хиннача хьалхарча шерашка йилла, тIема хана а цул тIехьагIа а болх беш хьаена курорт дIаяккхара? Цхьан дешаца жоп дала йиш я цу хаттара — да ца хилар. Вешта «дай-м» шортта хиннаб: Нохч-ГIалгIай АССР минздрав, Грузински ССР минздрав, Ростовски курортно - санаторни управлени, юха а НГIАССР минздрав. Фуд цар массане а курорт тоаяра, из шеръяра даьр? Цхьаккха а дац, тIатIа из йохаяь еце. Цхьан хана дахчах хьалъяь зданеш тишъелар, пайдана йоацача яьлар. Массехк шу хьалха укхаза хиннача «Советская Россия» яхача газета корреспондента «цамогаш йола курорт» аьлар цох. «Кавказе эггара къаьнагIъярех цаI йолча «Арамхи» яхача санаторера бокха бохам хинна дIавахар со», яхаш язду цо. Гаьннара бIарахьежача сийрдача корпусаша теркам тIаоз. Гаьннара бIаргагур иштта да. Цхьабакъда, хьаюхевеча кизгаш а дохадаь яьсса латташ коробкаш я уж. Кхерамe я укх пенашта юхе латта а...

Амма пенех доахкача Іаьржача Іургашта бIарахьежача, къамарга шод отт. Хила баха кхера санна дайнад наха укхаза хьийга къа»...

Курорт юхадийнлургхиларах дог доахар наха тIеххьара керда да гучаваьлча. 1981 шера «Уренгойгаздобыча» яхача производственни объединенега дIаелар из, цо тоа а ергъя, де дезар а дергда, аьнна. Цхьабакъда, тоаянзар, де дезар а диназар, кхыметтел йисар а йохайир. Лоаццача хана катехха дIаьккхар 100 эзар сом остаточни мах бола санаторе территоре тIа хинна 30 совгIа объект. ГIишлон балхаш дора нормаши правилаши телхаеш, тоъаш яцар квалификаци йола кадраш, болх бечарна а алапи дIа ца луш 5—6 бутт боаккхар.

«Уренгойгаздобыча» объединене ювцаш йола учреждени хьалъяра эша средстваш йолаш яр. Ший оагIорахьара вай республика а яр цунна новкъостал де йиш йолаш. Грозне я дегIаена гIишлон индустри, снабженческо - сбытови а комплектующи а базаш, квалифицированни кадраш. Цхьабакъда, моттигерча партийно - советски органий, «Уренгойгаздобыча» объединене кулгалхой барт вIашагIкхетанзар, къахьегамхошта дарба де эша санатори хьае а курортни зоне бахача наха болх бе моттиг вIаштIехьъяккха а.

Джейраха чIоже бахача наха болх бе а вахара эша средстваш луш йола а шоллагIа моттиг яр А. Шерипова цIерагIа хинна колхоз. Ший хана цIи хеза боахам бар из. Тоаденна, лакха продуктивность йолаш дар лоаман даьгIенашка леладаь доахан, лакха хьувкъам чуэцар ШинаргIаюкъе хиннача лаьтташкара. Мича дахар из деррига а беркат? Цунна жоп дала саг вац хIанз. Курорт санна йохаяь дIаьккхай колхоз а. Дукха дай ба тахан укхаза а доал деш. «Доал деш» аьлча-м нийса а хургдий-хьогI. Доал доре-м уйла ергьяр лоамашка яда юрташ тоаяра, наха болх бе моттигаш вIаштIехьъяхара. Из деш дац Джейраха чIожах тахан пайда эцача Назрановски района боахамаша.

Къахьега ца дезаш, Іаламо хьалуча рузкъах эхь ца хеташ ка еттараш а кIезига бац укхаза. Цхьаннахьа а балха боацаш, мичахьара баьхкаб ца ховш, эгIара-магIара хьагулбеннача наха чот йоацаш дукха хьайбаш леладу укхаза. Цхьабакъда, цхьаккха а вац царех никъ буллача, хий дуллача, социально - бытовой гIишлош хьалъеча дакъа лоацаш.

Йоккхача чIоже бани, бытовой гIулакх ду цхьа моттиг яц, дуккхача юрташка хала хьувз нах хий доацаш, йолаш а йоацаш а хул электроэнерги. 20—25 шу хьалха ІодегIа бIоагIий дохка а денна, юкъ-юкъе Іолегар бахьан долаш, кIираш доах юрташка сердал йоацаш.

Уллув гIолла тIех а яьнна, ГуржегIа дIайолх низ бола газопроводаш. Дукха дийца, тIеххьара газ чуйилла лаьрхIадар Джейрахе, курорте. Эша проектни документаци а оттадаь, балхаш дIадоладир. Чми яхача юртара Эзме кхаччалца 1,5 километр турбаш Іоеххар. Цигга гIулакх хаьдар. Кхычахьара хьатIа ца деча доагор доацаш бисача наха хIалакъеш латт гонахьара заповедни хьу.

Тахан Джейрахски чIоже этта хьал ца довзаш бац моттигера кулгалхой. Дукха дувц цох пленумашка, активашка, собранешка.

ХIаьта безам хилча хьаде йиш йолаш дукха да. Лоаман босешка дика хул сомий бешамаш. Из иштта долга гучадаргда гураьха укхаза бахача наьха коа дIачуваьлча, бIаргагургья сомий дукхалах Іочуохкаенна яда гаьнаш. Х. Курскиева — тIема ветеран хиннача воккхача саго хьалхеяьча нах цецбоахача сомий бешамах яздаьдар «Правда» газето а. Иштта дика беш я Ю. Точиева дезала, яр, кхычар. Укхаза ио жа, ноккарий леладе моттиг цхьаннахьа а яц. Наха бакъахьа хетар бондарни цех хьайийллача. Цу гIулакха эша бийдал йолаш я чIоже.

Кхачан программа кхоачашъеча дизза дакъа юкъедахьа йиш йолаш ба вай бувца мохк, де йиш йолаш дукха хIама да укхаза. Эшар цаI мара дац — гIулакхах дог лаза да хилар. ТIаккха наха болх бе моттигаш а хургья, лоамай юрташ социально - экономически дегIаухилга Іалашде вIаштIехьа а даргда.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

Цхьаккха а вицвеннавац,
цхьаккха а
дицденнадац

ДУВ КЪАЬРБИНЗАР

Отпуске цIа а вена ший дезала юкъе вар Никита Алексеевич Соколов тIом хьайнаб, аьнна цунга хоам баьча хана. Бийсан военкомате дIавийхар из, хIаьта Іуйрийна Прохладне дIайодача эшелона тIа вар. Цига вIашагIдехкаш дар вай эскара доакъош. Призывникаш Іомабе витар командоване Соколов цу пункте. ХIаьта январь бетта фронте дIаваха приказ дера цунга а.

...Ицъеннай цунна цхьайола цIераш, дицденнад цхьадола сибаташ, бакъда, кIоарга дега чу дижад цу бирсача заман сурт. Цудухьа дика дагабоагIа Никита Алексеевича Ростов йолча уж дIаболхаш хинна никъ. Из город яр гитлеровций керттера низ тIабодаш хинна объект. Цига моастагIа соцаве лаьрхIар дивизе командоване.

Наб кхеташ бацар салтий. Цхьабараш герз кийчдеш бар, вожаш гаргарча нахага, езачунга каьхаташ яздеш багIар. Цхьаннена хацар мала вусаргва дийна.

Геттара Іуйрийна хьакхаьчар фашистски самолеташ. Уж бомбаш чукхувса йолаелар. Сигален лаьттен вIашагIа ийнад, аьнна хетийташ.

Лозваьча бIухочун узамаш хьахезар салташта. Баламах тIормиг а уллаш, санитарка дIаедар цигахьа. Из яр цар массане «хьамсара йишалг» Наташа. Из хиннача моттиге цIаьхха лакха урагIа дахар лаьтта. КIезига дом дIай-хьай баьлча кхетадир салташа шоаш «йишалг» йоацаш бисалга. Хетачох, цхьаккха а висанзар ший дагахьа цун чIир лехаргья, аьнна дув ца буаш.

— Фашисташта айса герз деттача хана дагаухар сона Наташа, — йоах Н. А. Соколова, — айса биаь дув къарбаьбац, аьнна а хет сона.

Никита Алексеевича тIемах лаьца къамаьл «дувца волавелча кулгаш эг массехана. Хала да уж сурташ юха кердадаха.

Мичахьа дар дагадагIац сона атаке долхаш дар тхо. Сол хьалха водаш хинна салте цIаьхха Іовежар. Меттахьа кхийттабар цунна пхо. Ший корта аз хьалъайбича цхьа хIама ала гIертар из. Бакъда, сона хьахазацар цо дувцаш дар. Фуала гIертар из? Хьанга луш дар тIехьара салам-моаршал? Тахан а цу хаттарий уйла еш ва со.

Цу дийнахьа юхе ийккхача бомбас хала чов йир Соколовна. БархI сахьат даьккхар цо лаьтта къал вихьа. Дукхха ха яьнхар госпитале уллаш а.

БIаьха хилар Н. А. Соколова фронтовой никъ, цIаьхха цхьа чов хинначул тIехьагIа партизански отряде нийсвелар из.

...Са ца доаккхаш ладувгI ветерана къамаьлага дешархоша, Шелковской станицерча наха. Дукха да Никита Алексеевича царга дувца, нагирхошта бала хьехам ба.

ХIаьта оаха цунна дег чура баркал оал, из могаш хилар а лов.

А. МАЦИЕВА,
хьехархо.

ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ ПЛЕНУМ

Самардийнахьа Грозне, Кепайоазон цIагIа хилар Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене аргIанара пленум. Цига дакъалоацаш бар республикански газетий, телевиденен радиовещанен госкомитета, книжни издательства творчески болхлой, районни а дукха тиражаш йолча а газетий редактораш, юххьанцарча журналистски организацей секретараш, творчески секцей кулгалхой.

Пленуме дийцар «СССР журналистий Союза VI съезда итогехи болх эргабаккхара, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара даха ма доагтIара накъадахара долча республика журналистий декхарехи» дола дош. Доклад йир НГIАССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» яхача газета редактора Д. К. Безугле.

Пренешка къамаьлаш дир «Ленинское знамя» яхача малгобенски городской газета редактора З. Цечоева, «Знамя коммунизма» яхача шалински районни газета редактора А. Барзанукаева, «Сердало» газета отдела заведующе Х. Шадиева, «Грозненский рабочий» яхача газета отдела заведующе А. Журавлева, «Ленинан некъ» яхача газета собкора А. Темирсултанова, «Комсомольское племя» яхача газета редактора В. Литвиненкос, «Колхозная жизнь» яхача веденски районни газета юххьанцарча журналистски организаце секретара Х. Юнусова, НГIАССР журналистий Союза журналистика ветераний комиссе председатела Я. Вайхсельбаума, издательствай, полиграфе, книжни торговле гIулакхашта йолча НГIАССР госкомитета начальника заместитела Ю. Кузнецова.

Дийцача дешах боагтIаш бола соцам тIайийцар пленумо.

за, дIахо деша дезаш хул, керда, техника, керда программни Іалашо, керда машинни метташ Іомадеш. Укх дешара шера информатика курс мехкарча ерригача педагогически институтий программашта юкъейоалаяьй.

Таханарча ден проблема латт дукхагIйолча школашка компьютерни дешара лардаш духхьал теоретически мара ца хьехаш хиларах: техника тоъаш яц. Керттерча даькъе иштта хьехалга дIадоладаьд ЭВМ-а функционировани еш йола принципаш, алгоритмизаци, программировани дешархошта йовзийтар духьа.

Иштта, «машинаш а йоацаш» хьехара гIулакх пайда хеташ хьаллоацараш а иштта духьала бараша а ба. Цхьаболча Іилманхоша чIоагIду, ЭВМ а йоацаш информатика Іомайра цхьаккха лоархIам бац яхилга, духхьал типографе дIачугIорг ца хиларах школьни сочиненеш язъе ца эшаш лархIара нийсса да, яхаш. Вокхарна хетар укх дешаща ала йиш йолаш да: «Велосипед а йоацаш велосипед хахка Іомавар».

Къаьгга гуш да цаI: гаргарча хана школаш вычислительни техникаца Іалашийр — из проблема номер цаI. Проблема чоалхане я. Цу хьакъехьа академика Ершова йоах, тха дешара система боаггIа мах ца беш ма йита — цунна доал дара, цхьан тайпара дIадехарий геттара йоккхий проблемаш къестаеча. 1990 шу чанхдоалаш СССР-е 1,1 миллион персональни ЭВМ арахеца лерхI, цо таро лургья цу тайпарча техникаца хIара шоллагIйола школа Іалашъе.

ПЕРСПЕКТИВАШ

ЭВМ дешара заведенешка йизза юкъе малагIча темпашца йоалаергья, нагахьа санна, вай мехка 140 эзар гарга юкъера дешара школа хилар лаьрхIача?

Болх кхаь этапа бийкъаб. Белгалдоаккх, мехка дешара компьюторизаци яр экономически социальни дегIаахара пачхьалкхен плана керттера дакъа санна а лоархIаш цу гIулакхага хьожаш хилар. Уж кхо этап халкъа боахама планировани яра тIаийцача ханашка - пятилеткашка хьежжа я. ХIаьта уж: XII-гIа, XIII-гIа, XIV-гIа пятилеткаш.

ХIанзара, хьалхара этап (1986—1990 шш.) чакхъяргья, хьалха дийца ма хилара, нийсса ахаш йолча юкъерча школашка дерригнеца Іалашьяь йола информатика кабинеташ хьаярца. Цу тайпарча техникаца Іалашъергья ерригa дешарапроизводственни комбинаташи школьни йоацача учрежденей цхьа дакъеи. Цу этапе оборудоване комплекташ локальни сета хьисапе хургья 10—15 балха моттиг а йолаш, хIара балха моттиге персональни ЭВМ-и видеомонитори латташ. Периферийни оборудовани — балха моттигех цхьаннахьа дIаоттаяь латта дисководи кепа тохаш йола устройствои. Цу комплектех условно оал цхьоалагIча ноахала дешара вычислительни техника. Информатика кабинетал арахьа цунах пайда ийбара техничесни таронаш геттара ограниченни я.

XII-гIа пятилетка чакхйоалаш промышленносто шерра арахеца а дешара заведенеш Іалашъе а йолаергья кхы тIа а периферийни оборудованеца: тайп - тайпара хIама дагакхоабача устройствашца, дешара мини - роботашца, школьни лабораторни оборудованеца ЭВМ дIа-хьа ювваш йолча устройствашца, демонстрационни устройствашца, бувзама линешта компьютораш дIатIахоттара лаьрхIача устройствашца, иштта кхычунца. Цо таро лургья кхыйола школьни дисциплинаш Іомаеча ЭВМ-ах эффективно пайда ийбе, вешта аьлча дешара компьюторизаци ечара шоллагIа кхы кIезигагIа лоархIам боаца декхар кхоачашде.

ШоллагIа этап. (1991—1995 ш.). Из шоллагIча ноахала дешара техника арахецарца дIайолалургья. Уж тоъам хиллал низ бола профессиональни, дIа-са нийсъяь йола вычислительни системаш йIаьхий я графически таронашца периферийни оборудоване шеррача ассортиментаца. Уж регинальни вычислительни сетяшта дIатIа хетаргья, иштта уж арахьара хьаэцача информаце хьакъехьа чIоагIа хIама дага кхоабаш хургья. ЦхьоалагIча ноахала техника араца хецаш соцаергья. Цу хана цунца Іалашъяь хургья ерригa дешара, школьни йоаца берий заведенеш.

КхоалагIа этап (1986—2000 ш.) чакхъяллалца йолча хана шоллагIча ноахала дешара вычислительни техника мехка ерригача общеобразовательни дешара заведенешка дIаухийтаргья.

Иштта, хьалхашка оттадаь декхар XXI-гIа бIаьшаре дIайолалуш дизза кхоачашдергда.

Валерия ПРУТ,
АПН комментатор.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

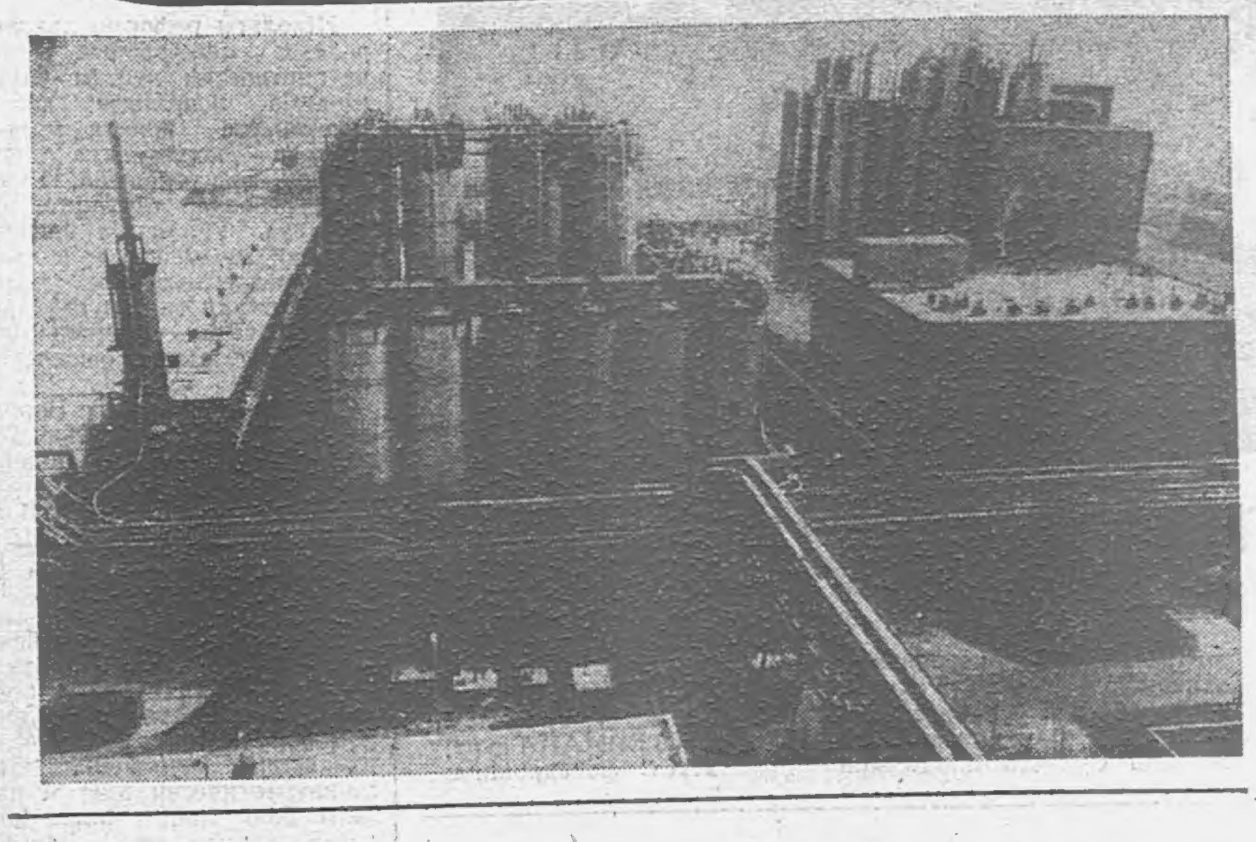

ВЕНГРИ. Ленинварош яхача городерча Тисайски химически комбинате полиэтилен арахецаргйола керда завод хьалъяьй (сурта тIа). Цо комбината химе даькъе советско-венгерски вIаши леладеча гIулакхий программа кхоачашъеча кхы а хьинарегIа дакъа лаца таро лургья. Цу программага хьежжа ВНР-ера СССР-е химически полуфабрикаташ хьаухийт, хIаьта цар метта пластмассен химически волокнаши хьадеча эшаш йола мехкдаьттахиме продукташ дIаий а еш.

МТИ—ТАСС сурт.

Социализма мехкашка

Хабарагlа а доацаш гIулакхаца

Социалистически мехкашка «сага бокъонаш телхаю» яхаш дувцилга дезаш ба Малхбузера «гуманисташ». Сона хетаргахьа общества гуманизма эггара тIехйола критереш я матриальни рузкъа хIанз а хьа ца деча е дечара баьннача наьха еш йола йоакхо яр. Вешта аьлча берийи пенсионерийи еш йола йоакхо. Цудухьа аз могадергда «сага йолча бокъоний специалисташта» дукха ха йоацаш Чехословаке арадаьккха документ теркам тIабохийташ довзилга. Аз бувцар ба КПЧ XVII съезда социальни Iалашон хьакъехьара решенеш кхоачашъярах бола КПЧ ЦК Пленума, ЧССР правительства, профсоюзний Центральни Советен кагирхой Социалистически союза ЦК-ан Соцам.

Цу хьакъехьа карагIдаьннарех доккхал де бокъо йолаш да вай. ЧССР-е укх тIеххьарча ткъаь шера социальни Iалашонга дIаяхийта ассигнованеш шозза дукхагIа а дIададахача шера 86 миллиард крона а хилар. Духхьала пенсеши дукха бераш долча дезалашта луш дола пособеши лакхдара цу хана къоастаяьй 20 миллиард крона. Нанен бери лораделга дIахо а тоадара, пенсионни Iалашо эргаяькхха тоаяра долча гIулакхий шерра программа белгалъяьккхай нердача соцам тIа.

Хьадда дувцар сенах да? Масала, хIара кхоалагIчен хIара тIехьа тIадоагIачен бера дезалашта луш дола хIара беттара пособи ши бIаь крона (20 сом) лакхде лаьрхIад. ХIанз цун сумма бIаь кронага кхоачаргья. Укх шера июль бетта денз хургболча ноаношта алапи а тергдолаш луш йола отпуск ши кIира йIаьхъергья, хIаьта 28 кIира а хургья. Пхе денга кхоачаш йIаьхъю цамогаш долча берага хьожаш луш йола алапи доагIа отпуск. Из деррига я социалистически пачхьалкхено ший къонача гражданий унахцIенон, уж божкхий хиларен царна кхетам баларен еш йола йоакхо я.

Дезал чIоагIбар, мари сесаги къастилга кIезигдар — из а я берий еш йола йоакхо. Дая нанен цхьана баха ца тарлуш къаьстача эггара хьалха бала тIаоттар бераш ма дий. Социологически тохкамаша хьахьокх мари сесаги къасташ хилара бахьан дукхагIча даькъе къонача дезала тIаотта материальни хало хилар — чубаха фусам, лерттIа быт, кхыдола хьалаш ца хилар. Цунца дувзаденна цIаьхха дукхагIа хилийта лаьрхIад къонача дезала — маран сесаган луш долча льготни ссуда боарам лакхбелга — 30 эзарнегара 50 эзар кронага кхоачаш. Шеко йоапаш да цо сихагIа уж Iалашбергхилар.

Пенсионни Iалашо тоаяра хадданза йоакхо ю тханцига. ЧССР-е пенсе ваха бокъо я пенсионни ханага кхаьчача хIара сага, царца юрта бахараш а болаш. КПЧ XVII съезде дийцар пенси хьожадеш а берригаш цхьатарралархIа йиш яц, дIаяхача хана къахьегаш карагIдаьннараш теркалде деза, яхаш. Цу тIа дерзадаь да социальни нийсхон принципо ма яххара дола де оттаду хувцамаш: дукхагIа а цIена а болх баьчоа доккхагIа пенси а доагIа.

Соцам тIа оттадаьраш чакхдахара хIама ца эшаш нийс миллиард крона къоастаю. Уж кхоачаргья хIанз Чехословаке болча 3,4 миллион пенсионерий хIама ца эшшаш хIара дезалга. Из я социалистически общества хабарагIа а йоацаш гIулакхацара гуманизм.

Прага.

Здена ШТЕПАНКОВА,
чехословацки журналистка.
(АПН).

Кампучи хIама хьадеш я

Нагахьа санна Пномпенера моллагIча а цхьан автострада тIа ваьлча бIаргагургья кердача хьувкъама цIовнаш тIалатташ йола грузовикаши гамажаш дIаежа повозкаши. Юрта боахама министерствас цIи яьккхаяц бокъонца йолча цифра, бакъда, цаI-м шеко йоацаш да, 1970 шера денз мел хинначул дукхагIа ялат чу-м дахаргда. Журналистащца къамаьл деш Халкъа-революционни комитета председатела заместитела Мок Марета аьлар, хьувкъам — гектара тIара 15 центнер Кампуче Халкъа-революционни парте V съездо оттабаьча боарама хIанз а гаьна ба. Халонаш я ялат дIаозача: машинаш, доагор тоъац. Бакъда, кхачанца мехко ше Iалашбаьб, араьхьара дуга тIакхахьа дезаш дац, хьалха хиннача тайпара.

Цхьадола толамаш даьхад промышленносто а. Масала, кхаь бетта заводашкен фабрикашкен яьккха продукци дIададахача шера хиннача 28 процент дукхагIа а. Бакъда, из цифра юкъара лерхIаш я, хIана аьлча дукха предприятеш сайца латта езаш хул запасной оатхалаши бийдали ца тоъаш хилар бахьан долаш. Доккха новкъостал ду социалистически мехкашкарча доттагIаша. Столицерча порте кхаьчача кемаш тIара Iойоахаш я станокаш, ткацки фабрикашта эша тай, электростанцешта эша дизелаш.

Укхаза хьоаде доагIа советски новкъосталца Кампуче хьалъяь пхиъ электростанци хилар. Царех эггара низ болашагIа яр Пномпене я. Городага дIайодача электричества доккхагIдола дакъа лоац цо. Бакъда линеша каст-каста сец. Из электробоахам тишбалар да. Юхадийнъеннача столица тоалуш латтача вахаро дIадехар лоалац дуккха шераш хьалха дехкача кабелашта. Цхьан хана еннар санна хиннача Пномпене баха нах тахан миллионал дукхагIа ба. Цхьа шу — цхьа шуи ах шуи хьалха хинначул дукхагIа я. Пномпена улицашкара лампаш. Кхыдола хувцамаш а холуш да. Космически бувзама станци болх бе йолаялийтачул тIехьагIа дукхагIа хьажа йиш хилар «Орбита» яхача советски телепрограммага.

Сергей КОЛОСОВ,
АПН корр.

Пномпень.

Книжкаш—Октябра

«Тханъ ниен» («Молодежь») яха издательство 1954 шера хьайир Дьенбьенфуга юхе французски экспедиционни корпус йохаяьча а Вьетнаме Сопротивлене хьалхара тIом чакхбаьннача а хана. Социализма новкъа яьннача къонача республикана хьалхашка оттар экономика лакхъяра геттара доккхий декхараш. Геттара тIехьабисача, бIаьшерашка паьтта колониальни дукъ хIанзза мара тIера ца кхессача мехка хьалашка уж кхоачашдар атта гIулакх дацар. Из делга хьалхашка латтар эггара хьалхарча аргIана къонача кортамукъача Вьетнама.

— Книжкаш эшар дугеи хийн санна, — йоах издательства ветерана, цун керттерча редактора Дай Чи Тхама. — КIоаргга символично да кепайоазон гIулакха чIоагIа лард ялла хьалхара тха книжка, хьалхара кирпишкалг Николай Островске «Мишта чIоагIлора болат» яха роман хилар. Вьетнамций цхьа ноахале Iийнаяц цунца кхетам бенна. Дика доацача, баьде-IажагIча дуга каьхата тIа — цу хана кхы дикагIдар дацар — кепатеха роман цхьанне шоллагIчунга луш Iургаш даллалца дешар наха. Павка Корчагина, матроса Жухрая, книжка тIа бувцача кхыча турпалий хьокхамо дог гIоттадора социализма лард йоллаш хиннача Вьетнама халкъа эскара бIухой.

Цу хана денз «Тханъ ниен» яхача издательства программа тIа чIоагIа моттиг лаьцар эрсийи советскии литературас. Цу шерашка арадаьннача 20 миллион экземпляр йолча, цаIи ахи эзар цIи йолча книжкашта юкъе 312 эрсий метталара даьккха да.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу доалаш кхы а эрсийи советскии авторий 17 книжка арадаргда. Юха а арадоаккхаш да «Мишта чIоагIлора болат» яха книжка. Из книжка хьалха а санна СРВ-е эггара дукхагIа дешачарех да. Книжкаш дешараш хьежаш ба А. Фадеева «Къона гварди», А. Чехова «Чайка» яхача книжкашка, В. И. Ленинах, В. Маяковскех долча дагадоагIарашка. АПН-аца цхьана арадаккха кийчдеш да «Иштта дIайолаелар социализм», «Социализм — къоначарна» яха брошюраш. Октябра юбилей тIакхоачаш арадаха кийчдеча книжкай юкъара тираж миллион экземплярал тIех хургья.

Александр ЗЮЗИН,
АПН соб. корр.

Ханой.

Калейдоскоп

IАНАРЦА БОЛХ БУ КЕРДА АВТОМОБИЛЬ

Iанарца болх беш йолча автомобилий сухала рекорд кастта сахьата 209 километрал тIехъярг, лерхI диззача диъ шера Iанарца болх бергбола автомобиль вIашагIъеллача а из хьаяьча а Норфолк графстверча «Пелланд инжиниринг компане» управляющи директора Питер Пелландина. Iанарца болх бу керда автомобиль— из хоза аэродинамически формаш йола спортивни модель. Автомобила багажника моттиге котел оттабаьб, цунна дола доагор парафин е солярка да. Iи 520 градус йIовхалга кхоач, тIаккха из бархI секунд ялалехьа машина сахьата 96,5 километр сухал яла могача, ши такти, кхо цилиндри йолча двигатела чу дIачуух. Автомобила дозал 453 килограмм мара дац.

Iанарца болх беш йола автомобиль толашагIа хилар латт скоростий коробкеи сцеплении ца хиларах. «Оаша нагахьа санна шоай пхьанахьа даха безам бале газа педала тIа ког дIатIаоттабу, нагахьа санна саца безам бале ножной тормоза тIа ког оттабу — йоах П. Пелландина.— Цул совгIа, автомобиль сецача двигатель а болх ца беш соц. Машино аракхувсача газа составах дувцаш, ала деза цунна вIалла углерода двуокись ца хиларах, хIаьта двигатело болх беча хана хьакъасташ йола азота окислаш йиъ процент гаргга мара хилац.

Автомобиль хьаяьраша чIоагIду цун двигатель 95 говра низага кхоачаш а, хIаьта иштта шийла яр аьнна из 60 секундах хьалотае йиш йолаш а хилар. Парафинали соляркали совгIа цун кIорах баьккха дом техача хих а пайда ийбе йиш я.

КIИН КЪАЬНАРА СОРТАШ

Кэмбриджера баьцовгIаш лелаяра йолча Института болхлочоа Роджер Остина хетачох кIин керда сорташ хьадара йолаш йолча способий хеттача бесса хьувкъам бала таро яц. ТIеххьарча 80 шера Iилманхоша кIи кана дозал биомасса юкъерча дозала ахнега кхоачадаьд, хIаьта из доазув да. КIа хьувкъадара ха йIаьхъярах дувцилга а доацандаь (хIанз а 11 бетта гаргга я из) де дезаш дусаш дар да из сихха дегIаахийта йиш хулийтаргйола ийкъ лахар, интенсификаци яр. Из деш английски селекционерашта хетачох Гаргарча Малхбалехьа эрий тIадувлача кIин тайпаша новкъостал дергда.

КIин къаьнарча сортий акхайирза тIехь хIанзара тайпаш доацача тайпара фотосинтеза геттара тIера да. Цо 20 процент хьувкъам тIакхетаргхиларга дог доахийт.

(АПН).

СРВ. Социалистически Вьетнаме сиххача темпашца дегIаух текстильни промышленность. ХIанз мехка халкъа боахама цу даькъе болх беш бIаь совгIа предприятиеш я. Цар тайп-тайпара геттара диткъача даьрегара денз промышленни лоархIам болча кIадага кхаччалца продукци хьаю.

СУРТА ТIА: Ханойски ткацки фабрика цхьан цехе.

ВИА—ТАСС сурт.

ТАХАН—ПОГРАНИЧНИКА ДИ

Службе, тIемен политически кийчо еча дика толамаш доахаш накъабаьхкар шоай цIейна — пограничника Денна — Краснознаменни Къулбаседа-Малхбузен пограничии округа погранични авиационни даькъа бIухой.

СУРТА ТIА: пограничии авиационни даькъа хьалха латта бIухой (аьрдехьара аьттехьа) зIамагIбола сержанташ Сухачев Владимири Пискирев Юрийи, сержанташ Московцев Дмитрийи, Горчев Сергейи, зIамагIвола сержант Пищнок Анатолий, ефрейтор Дюсменов Петр.

С. МАНСТЕРМАНА сурт. ТАСС фотохроника.

Денал гойта моттиг—Афганистан

МАЙРРА БIАРАХЬЕЖА ЙИШ ЙОЛАШ ВА

Къонача салтечун Зулаевна а цун новкъосташта а Афганистане хьалхарча деношка бIаргадайнар дукха уж цецбовла безаш хIама дацар. БIайха мух, гIум, дом — эскаре гIулакх де уж болабеннача хана из деррига а долаш дар Туркмене. ХIьата башхалонаш а яр. Туркмене хинна лаьтта вай, советски дар, тонахьа хиннараш — советски нах, машаре сигале, машаре къахьегам. Укхаза кхертIой, хIара гувна тIехьашкара яла йиш я гранатомет е пулемет, сомий беша йий хац душманаша яь кIийле, дага а доацаш лоаман тIехьашкахьара гучаялар кхерам ба моастагIий ракеташ, минаш.

Мискача наьха Iаьдал лорадара афганцашта новкъостала укхаза баьхкаб вай бIухой, лорадинза даргдац ши эзар километр совгIа дола вай мехка къулбехьара доазув.

Къона бIухой нийсбелар Афганистане болча советски бIухой цхьан тIема даькъе. Массехк ди даькхар мехкага боалаш, гонахьара моттигаш йовзаш. Цул тIехьагIа подразделенешка дIа а бийкъа, йоагIаш йола обмундировани, герз, гIирс белар. Аюб нийсвелар десантни батальоне тIема машина тIа, наладчик-оператор волаш.

Дукха ха ялалехьа полигоне болабелар тактически кийчо е. Укхаза Iомабора герз кхувса, бIухой практически говзал шаьрйора. Массехк ди даьлча Зулаев юкъе хинна взвод «точке» яхар. Точка — из зIамига крепость: окопаш, моллагIча оагIорахьа герз тоха аьттув бола ячейкаш, дIа-са аха даь наькъалгаш, БМД къайлаяьккха дIаоттае моттиг. Из деррига а бIарг тIаоттаргбоацаш лочкъадаь да. Подразделене дежурни волчоа тIадилла декхар — ше лораеча зона тIа душманаш чу ца боалийтилга. Аюба хьалхара дежурство сатийна чакхъяьлар. Бандиташа йоккха калибр йола пулемет йийттар форпоста, цхьабакъда, цо цхьаннена а зе динзар.

А. Зулаева сиха караерзайир тIема специальность, моллагIа герз — йоккха топ, пулемет, автомат, гранатомет, тепча меттахьа тоха Iомавелар. ДегIаца физически низ бар, школе спортацара ца къасташ чакхваьлар, зIамига волча хана денз цIагIа а болх бе Iомаваьвар. Бокхха дезал ба из хьалкхийнар.

ДРА волаш биъ бутт баьнначул тIехьагIа рота командира цхьан дийнахьа приказ делар тIема операци чакхъяьккха кийчле, аьнна. Йоккхача бандас лоалахара цхьа кишлак дIалаьцаяр, ухаза баха нах новкъостал дехаш бар...

Шоашта наькъагIа эпаргдар саррахьа кийчдир салташа. Сатассалехьа частера арабаьлар. БоккхагIболчарна дика ховра шоашта фу эш, хьалха арабалацар уж цу тайпарча гIулакха.

Теба багIар душманаш. Вай бIухой улицашта юкъе баьлча цIаьхха герз техар цар. Цхьабакъда, котало яккха вIаштIехьдаланзар. ДукхагIбола бандиташ боабир, вожаш карабоалабир, наггахьа веддар мара кIалхара ца воалийташ.

— Дуккхача хIаман уйла яйташ, дукха хIама довзийташ хилар са моастагIчунцара хьалхара вIашагIкхетар, — дагалувц Аюба.

Кхы а чIоагIа тренировка е волавелар из, удар, кхувсалора, герз леладе шаьрвелар. Цул тIехьагIа а кIезигагIа хиланзар Зулаева тIема эпизодаш, моастагIчун духьала латташ ди массаза доала опыт тIакхетар. Сержанта чин а денна, минометни роте взвода командиралла хьожавир из.

Цкъа Зулаева взвод юкъейола рота яхар душмански база йохае. Йоккха операци яр из. Пакистана гаьна йоацаш йолча цу моттиге вертолеташца дIабигар минометчикаш. МоастагIий чIоагIаленашта лакхера обработка еш яр вай самолеташ. Десантникаша сихха тIема порядок хьалаьцар. Дукха ха ялалехьа бандиташа герз Iодиллар. ТIехьагIа гучадаьлар еррига база лаьттан кIал йолга. Укхаза доацаш цхьаккха а тайпа герз дацар: пулеметаш, автоматаш, тепчаш, США, Англе, Итале, кхыча капиталистически мехкашка хьаьяр уж.

Деррига а чакхдаьннад, аьнна хийттача хана бIухочоа бIаргаяйра цхьан складе яьнна цIи. Цхьа салте цу цIагIа чуэккха гIерташ воаллар. ТIехьашка вала алакхийра Аюба. Шийна хьалхашка лаьтта рота замполит воккхагIвола лейтенант Релин ка теха пена тIехьашка кхессар цо. Цхьабакъда, ше гаьна валанзар. Эккхама талгIен низо хьалъай а ваь, лаьттах техар. Ираза кхы дукха лоза ца веш висар из цу хана.

Цу операце майрал, денал бIаргадайтарах А. Зулаевна «За боевые заслуги» яха медаль елар.

Дукхаза а эттав сержант Зулаев душманашта юхь-духьала. Патрульни группашта керте а волаш мовхьаш а ийца йолха колоннаш, наькъаш, лорадаьд. Цунна еннай ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ. Эскарера цIава дукха ха йисаяцар Аюба тIеххьарча операце из водача хана. Душманаш бохабаьча юртара арайоалаш латтар минометни рота. Сержанта Зулаева группа тIехьа йоагIар. Машинаш латтача дIатIакхача массехк минут мара йисаяцар бIухошта. Цу хана дага а доацаш пулемет техар душманаша. Пхо кхийтта гораводаш, «Iодувша» ала кхоавир из. Дукха ха ялалехьа кIийлен баьгIараш бохабаь дIабаьхар минометчикаша. Вертолета тIа а вилла, сихха госпитале вихьар доарахо, укхаза операци йир цунна. Цу дийнахьа ткъо шу даьннадар зIамигача сага. ДикагIа хилча запасе вахийтар майра бIухо. ТIеххьара баьча тIемах Аюба «ЦIеча Седкъа» орден еннай.

Интернациональни декхар дизза кхоачашдаь ваьлча ше ваьча Алхан-Юрта цIавенав Зулаев. Деша эттав учета механизаце техникуме. Областной комсомольски конференце делегат хиннав.

Афганистане интернациональни декхар кхоачашдеш болча вай бIухой сийлен гIулакхех дувц цо эскаре баха кийчлуш болча кагирхошта. Каст-каста вех из школашка, техникумашка, ПТУ, предприятешка. Майрра ший мехкахошта бIарахьажа йиш йолаш ва тахан Зулаев Аюб — Даьхен задани, ший интернациональни декхар дизза кхоачашдаьд цо.

В. ДАДАЕВ.

Школьни реформа— массане юкъара гIулакх

ГIО ЭШ

Школьни реформо хьалхадоаккх: дешархошта тIемапатриотически кхетам балар чIоагIа лоархIаме долга. Цу даькъе йоккха моттиг дIалоац юххьанцара тIема кийчо яра урокаша. Укхаза хургболча бIухошта, эпсарашта кIоаргагIа йовзийт тIемахи машарахи йола партен паччахьалкхени политика, Iомаду салтечун устав, дIагойт тIема техникеи герзи, алсамбоакх физически низ.

Во латтац из болх Назрановски районе. Къаьстта хьоахае безам ба Iаьлий-Юртара, Барсукера, Долакха-Юртара, № 1 йола Назранера школаш. Цига НВП кулгалхой ба Х. Евлоев, Б. Даурбеков, М. Манкиев, Р. Халухаев.

Дукха ха йоаццаш районе новкъоста В. И. Макерова кулгалду СССР просвещене Министерствера ена комисси хилар. Из хьежар цхьайолча школашка тIема-патриотически кхетам балара болх мишта латт. Iаьлий-Юртарча школе комиссе членаш нийслагIчеи итт-лагIчеи классашка НВП урокашка хилар. НийслагIча класса дешархоша шоаш предмет кIоаргга кхетаьлга хьагойтар, шоашка деннача хаттарашта бакъахьа жоп делар, приказаш нийса кхоачашдир.

ИттлагIча классе хаттараш тIадола карточкаш дIадийкъар дешархошта. Царна жоп денначул тIехьагIа шоаш яь физически кийчо гойтар кагирхоша. Дика чакхъяьхар дукхагIйола упражненеш. Цхьабакъда, къаьстта доккхий толамаш даьхар зIамига калибер йола топ кхоссаш. Новкъоста В. И. Макерова баркал аьлар дешархошта а хьехархочоа а шоашта хьалхашка латта декхараш цар доагIача тайпара кхоачашдеш хиларах, дIахо из болх тоабарах шийна хетар а аьлар.

Комиссе членаша дика ба аьнна могабир кхыйолча школаша тIема - патриотически кхетам балара даькъе бу болх а.

Цхьабакъда, ца зувш дисанзар кхоачамбоацараш а. Царех керттера дар — школаш НВП урокашта эшача хIамашца Iалашъяь ца хилар. Из предмет хьехачар шоай хур ду кабинеташ кийчъе, гойтара пособеш вIашагIтоха, хьае гIерташ. Цхьабакъда, мел чIоагIа хьинар долаш уж хиларах, деррига де могаргдац царна. ДукхагIйолча школашка йоацаш я респиратораш, доздметраш кхыйола приборащ, защитни комплекташ. Дукхханахьа кхоачам болаш яц санитарни хIамаш: носилкаш, аптечкаш, молхаш чуделаю тIормигаш. Ледара я тIема - патриотически кхетам балара эша гойтара агитаци, тоъаш дац учебникаш.

Цхьаболча НВП хьехархоша дукха низ, ха дIалу уж кхоачамбоацараш дIадаха гIерташ. Масала, Яндарерча № 1 йолча школе «Эскаре гIулакх деш ба вай юртахой» яха стенд хьаьйй. Из дика я аьнна могайир комиссе членаша. Фуд теркам тIаозар? Цига да эскаре гIулакх деш болча кагийча наьха cурташ, лоацца автобиографеш, цар даьй-ноаной адресагIа командоване ахийта баркалаш. Призывникашта масал да из. Цхьабакъда, цу тайпара стендаш хIанз а кIезига я.

Ца хьоадеш дита йиш яц дуккхача школашка тираш ца хилар. Ши шу гарга хьалха хиннача райисполкома заседане соахка 1-гIа февраль хьатIакхачале 14 тир хьае еза, аьнна решени яьяр. Хьаьяраш пхиъ мара яц — «Экажкъонгий - Юртарча, Iаьлий-Юртарча, Долакха - Юртарча, ТIой-Юртарча, Барсукински школашка. Цига шефски гIулакхаш деш йолча «40 лет Октября», «Назрановский», «Экажевский» совхозаша шоай декхар ханнахьа а дика а кхоачашдаьд. Цхьабакъда, из гIулакх тесса дитад АТП, трикотажни фабрика, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода кулгалхоша. Цар цхьаь цаI тир хьалъяьлц. Тираш ца хилар бахьан долаш Назранерча йиъ школа НВП хьехархоша шоай дешархой № 14 йолча СПТУ кхувл...

Тахан ира латт НВП материальни база шеръяра дош. Из кхетаде деза шефски организацеша. Цох тийша да кагирхой дика кийчбенна а болаш эскаре гIулакх де бахар, царна граждански оборона йовзар, юххера а къонача тIехьенна тIема - патриотически кхетам балар.

К. МАРЗИЕВ, Назрановски районо НВП методист.

НАЬКЪАГIА ВОДАШ ТЕХНИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДУ

«Со геттара цецваьнна вар, — дувц вильнюсца Латакаса, — са ехача «Жигули» яхача машина юхе, «Автосервис» яха машина сеца а сеца мастера ше цунна фу даьд хьожаргва, аьлча. Пхийтта минот яьлча машина дIахо никъ бе йиш йолаш яр: доагор хьаувза насос хийцар. Цу гIулакхах 90 кепиг мара дала дийзанзар.

— Кердача тайпара гIулакх делга оаха юкъедоаладаьд, таханарча ден дIадехар: бахача наха деш дола гIулакх тоаделга кхоачаш а деш, — йоах «Автосервис» яхача производственни объединене генеральни директора А. Угянскиса.

Вильнюс — Каунас автомагистрала тIа кIиран деррига деношка 10 сахьат даьлча денз 23 сахьат даллалца ха деш шиъ техпомоща машина я.

СУРТА ТIА: наькъа тIа геттара сиха деш дола новкъостал.

Н. МАЛЫШЕВА, К. ЯНКАУСКАСА сурт.

СУДА ЗАЛЕРА

СИЙ ДОАДУ ГIУЛАКХ

Хашнев Хизарий Рукъмана лоацца характеристика ер я: «Ваьв 1966 шера Малгобеке, ворхI класс яьккхача школа йитай, комсомоле эттавац, балха вац». Уж дешаш оаха хьанйцад дукха ха йоаццаш Малгобекски района халкъа судо цунна кхайкадьча приговора тIара. Фу даьд цо?

Ши шу хьалха эскаре вахале хулача медицински комиссех чакх а ваьнна, 10 июне арме дIаваха везаш вар из. Кулг а яздаь хьанйцар Рукъмана новкъа вала веза ха тIаяздаь воински билет а. Цунца хинначар доккхалдеш бе декхар уж санна билеташ. Тамаш а яц — эскаре гIулакх дар советски граждании сийлен декхар да.

Р. Хашнева иштта кхетадинзар цу дешай маIан. Эскаре ваха кхо кIира дисача хана ший кхоаччара нах сезонни балхаш деш хиннача Белгородски областе кхаьчав из. Цигара юха цIава а кхетанзар.

Юххьанца, дотгкъамаш эцача хана ше эскаре ваха тIехьавалара бахьан Рукъмана иштта дийцар:

— Белгородски областе волаш аз болх бир удобренеш йолча склада йисте. Цига бIаргаш лаза а даьнна, дарба дайта дезаш хилар. Иштта ши-кхо бутт баьккхар аз.

Суд йолча деношка бахьан кхы тайпа дар — цIаьхха лазадаьннача лергашта операци яйташ тIехьаваьлар. ЦIенах кхийтар 1985 шера, декабрь бетта. ХIанз тIехьа дар.

Р. Хашнев Белгородски областе цамогаш хилара тешала эттар цун нана П. Хашневан воша С. Хашневи. ФуннагIдаь а зуламхо бехка кIалхарваккха белар уж. Цхьабакъда, кхаьнне а дувцар харцдолга хьагойташ яр Белгородски областа Ровеньски центральни районни больницера яйта справка. Цига е бIаргех, е лергех цхьа дош дацар. Хьагучох лазар дацар Рукъман юхатехар, из ший граждански декхар кхоачашде ловш ца хилар дар.

Советски наха масса хана а сийлахьа лаьрхIад эскаре гIулакх дар. КIезига бац Малгобекски районе шоай декхар дизза кхоачашдаь советски эскарера цIабийрза нах. Царна юкъе ба бIухой-интернационалисташ Даьхен совгIаташ лeладу М. Дзагиев, О. Льянов, кхыбараш. Каст-каста го йиш я уж районе чакхдувлача патриотически вIашагIкхетарашка. Дукха да цар дувца — бокъонца долча доттагIалах, атта доацача салтечун вахарах, машар лорабеча советски эскархоех.

ТIаккха фу дувцаргда Р. Хашнева? Ше шин шера удаш-тебаш леларах, хIанз набахта лаьца воаллаш якхха езача ханах ца дувце, кхы дувца хIама долаш вац из.

М. САИДОВ.

КУЛЬТУРА ХОАМАШ

ДИЦЛУРГДОАЦА ВIАШАГIКХЕТАРАШ

Ховш ма хиллара, вай республика Воронежски областаца дIа-хьа культурни гIулакхаш леладеш я. Каст-та цигара йоккха делегаци йоагIаргья вайцига хьоашалгIа. Цун мугIарашка хургба культура болхлой, Iилман, искусства викалаш.

ДоттагIлен вIашагIкхетараш хIанззе а дIадоладеннад. Вайцига гастролешка хиннай «Воронежера мехкарий», «Шиннена шиъ тIатоха» яха ансамблаш.

Царех хьалхаръяр эстрадни артистий Еррисоюзни, дунен халкъашта юкъерча конкурсий, Ленински комсомола преме лауреат я. Дег чу дувшаш да цун доакъашхоша доаха иллеш. Дукха дезаш тIанийцар уж Гудермесе, Сунженски, Урус-Мартановски районашка бахача наха. Къаьстта езаелар РСФСР заслуженни артистка Коврина Аннай, Мурашова Антонинай, Чернышова Светланай оазаш.

ШоллагIча ансамбла репертуар дукхагIча даькъе берашта хетаяь яр. Укхаза шоай говзал гойташ бар Шаврин Виктор, Литвинов Анатолий, Юрьева Татьяна, Саратова Светлана.

Дег тIара баркал яхаш, кастта юха вIашагIкхетар ловш накъабаьхар Нохч-ГIалгIайчен общественносто Воронежера артисташ.

М. ТУТАЕВА.

ДОТТАГIЛЕН СИЙГАШ

Академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института «Мерндиан» яхача интернациональни доттагIлен клуба чоте дукха дика гIулакхаш да. Царех цаI — хIара шера советско-болгарски доттагIлен сайренаш чакхъяхар, тайп-тайпара цIейш дездар.

Цу тайпара сайре хилар дукха ха йоаццаш а. Из хьайийллар доазол арахьарча меттай кафедра преподавателa В. Ф. Головкос. Цо вовзийтар гулбеннарашта Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъашхо, Болгари фашистех мукъайоаккхаш денал гойта С. Н. Петрушин. Ветерана дийцар ший бирсача къоналах, студентий дуккхача хаттарашта жоп делар.

Сайре чакхйоалаш гулбеннарий теркам тIаззар «Йовзий хьона Болгари?» яхача викторинас.

Института КИД-а доакъашхой каст-кастта дIахьа бахе хул. Цар дакъа лаьцар Тернопольерча, Каунасерча, Ульяновскерча, Иваново - Франковскерча, Душанберча, Нальчикерча, Гомелерча, кхыча городашкарча вузий интерслете. Цо новкъостал дир болх тоабе, керда доттагIий бовза.

Укхаза вIашагIъеллай КИД-а совет. Цун председателалла хержав С. Куриев.

Р. БАБХОЕВА.

СПОРТ

ЯИГА АТЛЕТИКА

ХIара шера хула яйгача атлетиках йола Нохч-ГIалгIайчен чемпионат чакхъяьлар ухх деношка. Хьалхара моттиг яьккхар НГIАССР просвещене министерверча «Юность» яхача берийкхувшбоагIарий спортивни школа викалаша. ШоллагIа ба «Буревестник» ДСО областной совета спортсменаши, физкультурникаши, кхоалагIа — «Труд» ДСО команда.

ФУТБОЛ

ДIахойолх Нохч-ГIалгIайчен футболах йолча чемпионата яхьаш. АргIанарча туре «Нефтяник» эшайир «Агропромо». Цига счет 2:0 я. Кхыдола ловзараш иштта чакхдаьлар: «Спартак»—ЧИТО — 2:0, «Даймохк»—«Строитель» — 1:0, «Монтажник» — «Вайнах» — 1:0.

Турнирни таблице хьалха ба динамовцаш.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хьамсара эцархой!

Телевизор эца безам болчар теркамга.

«Орбита» яхача фирменни тика тIа (В. И. Ленина цIерагIа пр. 104) йохкаш я тайп-тайпарча моттигашка хьаяь кердача ноахала бос бола телевизораш: «Таурас Ц276Д» «Радуга Ц259Д», «Фотон Ц276», «Иверия Ц208», «Рекорд ВЦ311», Iаьржа-кIай хьахьокха, 200 сом доаккха «Рекорд В213» яха телевизораш.

«Рекорд ВЦ311» яхача моделагара дIаиккха телевизораш тIадилла а кaрарча ахчах а йохк.

Тика массе а деношка 10 сахьат даьлча денз 20 сахьат даллалца болх бу, перерыв 14 сахьат даьлча денз 15 сахьат даллалца хул.

Дувла тха тика тIа!

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 МАЙ
I ПРОГРАММА
ПОГРАНИЧНИКА ДИ.

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гIа фильм. «За порогом Победы». 1, 2-гIа сереш.
10.20, 16.00, 17.25, 19.45 — «Кердадараш».
16.15 — «Селхан а массаза а». Телевизионни фильма премьера.
17.30 — «Озеро Сарез». Телевизионни документальни фильма премьера.
17.45 — «...Ялхайтта шу даьннен бокхагIеи».
18.30 — «Денна тIехьа ди. Парте райком эргалоний хьалашка». 4-гIа ди. «ТIехье».
18.45, 22.25 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Пограничника Денга. «Даьхен доазонашка». Киноочерк.
19.15 — «Теоре дешаш».
19.50 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильма премьера. 6-гIа фильм. «За порогом Победы». 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кинопанорама». г. Тбилисерча Еррисоюзни кинофестивалах спецвыпуски.
22.40 — «Музыкальни ринг». А. Макаревичи «Машина времени» яха ансамбль юкъе йолаш эстрадни программа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Озерная быль». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 4-гIа класс.
8.55 — «АСУ и кино». Iилмадовзийтара фильм.
9.05, 13.00 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
9.55 — «Машинаш еча предприятей дохьаж доалача отходашта утилизаци яр». Iилмадовзийтара фильм.
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.30 — Зоологи. 7-гIа класс.
11.00 — «Наьна школа».
11.55 — «Неудобный человек». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
13.30 — Дин политикеи. Телевизионни журнал.
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — Дешархошта — физиологехи гигиенахи.
16.35—«КъайлагIа кхаж тоссар». Художественни фильм.
18.05 — «Доакъар кийчдара—ца хаддаш терко» (нохчий меттала).
18.25 — «Керда гIулакхаш—вахаре!» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
19.55 — Фильм-реклама.
20.00 — Шоана, бераш. «СелаIад» яха журнал (гIалгIай меттала).
20.15 — Мультипликационни фильм.
20.25 — Вай Ленина доттагIалца чIоагIа да. Калмыцки телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ларец Марии Медичи». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».
23.20 — «ДоттагIал» яха велогонка.

29 МАЙ
I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — «Паччахьалкхен доазув». Телевизионни художественни фильм. 6-гIа фильм. «За порогом Победы». 2-гIа сери.
9.10 — «Обратни бувзам: кагирхой редакце хоам бу...».
9.55, 16.00, 17.20, 19.30 — «Кердадараш».
17.35 — «Илле концерт». Ленинградера передача.
18.00 — Хьалхара Московски антикварно - букинистически аукцион.
18.30 — «Денна тIехьа ди. Парте райком эргалоний хьалашка». 5-гIа ди. «Тахан бюрос соцам баьб...».
18.45, 22.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Саги закони. Приписнаш яра, паччахьалкхен отчетность харцахьа лелаяра бехктонхамах.
19.45 — «Ашарий дунен чу вуга никъ...».
21.00 — «Ха».
21.40 — «ШоллагIдолча дийнахьа». Художественни фильма премьера. 1-гIа сери. (США).
22.45 — «Тахан дунен тIа».
23.00 — «ШоллагIдолча дийнахьа». Художественни фильм. 2-гIа сери.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильмай премьера: «След на ветру», «Река и капитан».
8.35 — Изобразительни искусство. Топпара искусство.
9.35, 13.15 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 27-гIа передача.
10.05 — П. И. Чайковский. «Шера ханаш».
10.35, 11.35 — Истори. 7-гIа класс.
11.05 — «Вай беш».
12.05 — С. Михалков. «Анонимка». Телевизионни спектакль.
13.45 — «Кердадараш».
13.50 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленин. «Великий почин».
14.30 — Ю. Фучиках дола дувцар.
17.15 — «Iилма-довзийтара фильм».
17.35 — Хьувкъам-87. Свеклай плантацешка.
18.05 — Госприемка: проблемаши просчеташи. (Назрановски «Электроинструмент» завод).
18.25 — «Закон. Бокъо. Мораль» (нохчий меттала).
18.50 — Мультфильм.
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.20 — Политически экономически дешара эргалоний проект ювцаш.
20.00 — Къахьегама ресурсех боагIгIача тайпара пайда эцар (гIалгIай меттала).
20.25 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Йодаш я шоллагIа Еррисоюзни (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Л. Делиба «Коппелия» яха балет. Московски академически хореографически училища спектакла премьера.
23.30 — «Кердадараш».
23.40 — «ДоттагIал» яха велогонка.

РАДИО

28 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай програм-ма.
8.35 — «СалаIара минуташ». Литературно -музыкальни композици (нохчий меттала).
8.55 — 9.00 — Реклама.
11.15 — «Наркоманеца — къовсам!» (нохчий меттала).
11.30 — «Ханал хьалхабаьнараш» (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Сихдара резерв — шин сменагIа болх бар».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Патриот».
16.16 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
16.31 — 17.00 — Сайриймара ашарий программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — «Доакъар кийчдеш латт». Репортаж (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Цугаев Супьяна произведенешта юкъера концерт.
19.45 — Лирически иллеш.

29 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — «Хоржамашта накъадолхаш!». «Депутат — лакха цIи» (гIалгIай меттала).
8.50 — 9.00 — Реклама.
11.15 — 12.00 — «Нохч-ГIалгIай музыкальни культура исторецара» яхача циклацара.
15.15 — 15.30 — «Инженер — эшаш йола професси». Зарисовка (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Къовсама маятник». Беседа (нохчий меттала).
17.31 — «Лектораш балха тIа».
17.46 — А. Хамхоева иллеш.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Лаьттан да малав?».
18.40 — 19.00 — Халхара ритмаш.

УКВ

19.00 — Димаев Саида иллеш.
19.49 — Н. Речменский. «Нохч-ГIалгIай темаех сюита».

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 19 — 24, Грозне 22 — 24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лаьгIо догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 8 — 13, дийнахьа 19 — 24 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

«СЕРДАЛО» ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАР!

Нагахьа санна «Сердало» газета йолча Хьа подписка ха июнь бетта чакхйоалаш яле, юкъагIа ца а доалаш газет дIайдергдолаш, ший ханнахьа 1987 шера шоллагIча ах шера подписка йIаьхъелга чакхдаккхар дех оаха Хьогара.

«Сердало» газета редколлеги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05213. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1995.